

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

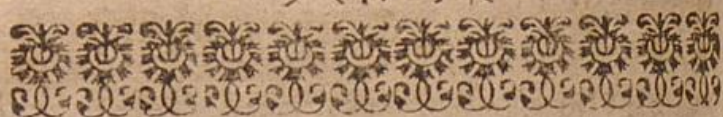
Manuale Parochorum, De Plerisque Functionibus, & Obligationibus, ad Parochias, Parochos & Parochianos attinentibus

Engel, Ludwig

Salisburgi

Pars IV. [De Juribus & Reditibus Parochorum.]

urn:nbn:de:hbz:466:1-40922

P A R S IV.

De Juribus & Reditibus Parochorum.

C A P U T I.

De Decimis.

§. I.

Quid sint, cui, & quomodo solvantur Decimæ.

S U M M A R I A.

1. Quid & quotuplices sint Decimæ.
2. Decimæ quatenus sint juris divini.
3. Pro Decimis Parochus habet intentionem fundatam in Jure.
4. Declaratio c. 2. de restit. spol.
5. Monasterium circa Parochiam sibi incorporatam censetur loco Parochi.
6. Cui Parocho solvenda sint Decimæ.
7. Quid sint & cui debeantur Decimæ novalium.
8. Laici habentes Jus decimandi ex privilegio infundatione non possunt exigere Decimæ novalium.
9. Idem de Religiosis qui Jus decimandi à Laicis acceperunt.
10. Resolvitur questio, an Ecclesiastici habentes Jus decimandi ex privilegio possint petere Decimas novalium.

II. Fallit

11. Fallit in certis casibus.
12. Parochus potest prohibere, ne Decima separentur se vel suo nuncio absente.
13. An in solutione Decimarum admittenda sit impensarum deductio.
14. De jure decima sumptibus Parochianorum deferenda sunt in horrea Parochorum, valet tamen consuetudo contraria.
15. Moram committenti nocet interitus Decimarum.
16. Decima non soluta an sequantur possessorem prædij.
17. Qualis actio competat contra tertium possessorem.
18. Respondetur ad contraria.
19. Exceptio circa Decimas competentes ex Laicis, vel ex privilegio.

DECIMÆ sunt pars decima fructuum terram, quàm aliarum rerum Deo in recognitionem universalis dominij debita & ipsius ministris persolvenda. Sunt autem decimæ aliæ prædiales, quæ ex fructibus prædiorum debentur, ut de vino, frumento, oleo, pomis, feno, & similibus. Aliæ personales, quæ debentur ex lucro humanâ potissimum industriâ quæsito, ut ex mercatura, militia, stipendijs, aliisque negotiationibus & obventionibus. Tertium quoque genus decimarum nonnulli constituunt, quas *mixtas* appellant, eò quòd partim quantum ad productionem naturæ de prædialibus, partim quantum ad accedentem industriam de personalibus participant, & hujusmodi censent esse *decimas animalium*, seu ex fructu pecorum

rum

rum perceptas ut lanæ, lactis, ovorum, &c. Sed magis placet, istas decimas animalium ad *prædiales* referre, tum quòd in jure tantum duo genera decimarum, scilicet *prædialium* & *personalium* exprimantur *c. ad Apostolica. 20. h. t.* tum quòd plùs in illis natura, quàm industria operetur; etiam in frumento & vino magna hominum industria accedere debet, & tamen nemo dixerit, decimas frumenti & vini personales esse.

- 2 Originem habere decimas ex Jure divino nullus ambigit, (si de *prædialibus* loquamur, secùs de *personalibus*, ut infra in quæst. 7. dicitur) ut videre est *Levit. 24. Num. 18. & Dent. 14.* An verò etiamnum hodie in novo testamento Juris divini sint, sicut asseritur in *6. Parochianos. 14. & c. tua nobis. 37. h. t.* inter antiquiores præsertim DD. gravis fuit concertatio, à qua illa quæstio principaliter dependet, an decimæ per consuetudinem, privilegium, vel præscriptionem Parocho auferri possint. Sed omissis quæfusè pro & contra passim adducuntur, hodie magis receptum est, decimas eatenus esse Juris divini, in quantum deserviant pro necessaria sustentatione ministrorum Ecclesiæ. quia teste Scripturâ, *dignus est operarius cibo suo, Matth. 10.* & Apostolus *1. Cor. 9.* dicit: *Dominus ordinavit, ut qui Evangelium annuntiant de Evangelio vivant, & qui Altari deserviunt de Altari vivant.* Unde hoc respectu nec privilegio, nec consuetudine tolli posse, infra dicitur. *Cæterum au-*

tem quòd præcisè decima & non major vel minor pars dari debeat, censent unam esse de legibus cæremonialibus & judicialibus, quæ per legislatorem hominem in novo Testamento acceptatæ obligant tantùm ex jure humano, arg. *c. un. de Purif. post part. vid. Azor. Instit. mor. p. 1. lib. 7. c. 23. Hen. Canis. de Decim. cap. 3.* Idque non parum confirmatur ex eo, quòd summi Pontifices pridem concesserint, & adhuc concedere soleant Religiosis aliisque Privilegia exemptiones & immunitates à solvendis decimis, *c. ex parte. cum seqq. h. t.* quod fieri non posset si decimæ simpliciter Juris divini forent.

Decimæ Parocho propter spirituale ministerium persolvendæ sunt, & ita quidem ad eum spectare censentur, ut si cum Monasterio, Clerico vel Laico seu quocunque qui Parochus non est, super decimis litiget, non cogatur Jus suum probare, quia fundatam intentionem habet in Jure, ex quo præsumitur, quòd decimæ ad ipsum pertineant, nisi Adversarii contrarium ostendant, *c. cum contingat. & c. cum in tua. h. t.* inò quamvis aliàs spoliatus ante omnia restituendus, spoliatus tamen à Parocho super decimis non restituitur, nisi plenè de jure suo docuerit, *c. 2. de restit. spol. in 6.*

Verùm hunc text. *c. 2. de restit. spol. in 6.* putatrem procedere in circumstantijs casus *ibidem* 4
propositi, si nimirum spoliatus *aliquamdiu*, id est, modico tempore fuerit in possessione, & ita non tantùm contra illius jus decimandi, sed etiam

CONTRA

contra possessionem præsumatur. Aliàs enim daretur ansa Parochis aliorum jura liberè invadendi, licem movendi, pacem turbandi, scandala violentiarum excitandi &c. quod utique juri & æquitati consentaneum non est, cùm regulare sit, quòd etiam vero domino non liceat violenter possessionem rei suæ apud alium existentem invadere sub pœna amissionis dominiij. *L. si quis in tantam. 7. C. unde vi. §. sed ne 7. de vi bon. rap.* & prædo etiam spoliatus restitui debeat. *c. in litteris. 5. de restit. spol. l. 1. §. qui à me. ff. de vi & vi arm.* à qua regula æquitate plena & paci Reip. consulente non ita facilè recedendum, quin potius jura juribus concordanda, *c. cùm expediat. de elect. in 6.* Sunt quidam, qui ex hoc textu statuunt generalem exceptionem à regula, quòd *spoliatus ante omnia restituendus sit, quoties jus resistit spoliato & assistit spoliatori. Hen. Can. d. l. c. 16.* Sed cùm exceptio potissimùm tantùm in hoc textu ambiguo fundetur, qui ad concordiam jurium & pro bono pacis publicæ aliter explicari potest, non video quare necesse sit hanc exceptionem generalem ex particulari textu statuere, cùm alii textus non obscure pugnent in contrarium, videl. *c. 3. de caus. poss. & propr.* ubi circa jus eligendi præsumptio fuit contra extraneos, pro capitulo, ut propterea Barb. *ad d. c. 2. de rest. spol. in 6. n. 8.* rectè differentiam ex modica possessione (de qua *in d. c. 2.*) assignaverit. Item *in c. licet. 28. de præb. in 6.* ubi detinens duas Parochias spoliatus ab Episcopo restitui.

stituitur, cū tamen contra spoliatum & pro
 spoliante faciat jus. *c. de multa. X. & Extrav.
 execrabilis, de præb. urget, quod alibi tradit Barb.
 de Offic. Episc. p. 3. alleg. 127. n. 41. Ricc. tom.
 4. ref. 303. in fin. addit. ad Greg. XV. decis. 312.*
 quòd Episcopo circa jura Episcopalia in qui-
 bus habet juris assistentiam contra quemcun-
 que, non detur manutentio, quando adverfa-
 rius est in possessione temporis considerabilis, ergò
 nec in simili Parocho contra possessorem de-
 cimarum.

Quòd si parochia sit Monasterio incorpora-
 ta, tunc quantum ad Decimas Monasterium
 tenetur loco Parochi, & tam contra Paro-
 chianos, quàm etiam contra Episcopum & Vi-
 carium curam exercentem fundatam inten-
 tionem habebit. *decis. Rot. apud Tambur. de fur.
 Abb. 3. Decis. 102.*

Quæritur autem I. Cui Parocho solvendæ
 sint Decimæ si quis in una parochia Sacra-
 menta percipiat, in altera sua prædia sita
 habeat?

Hæc quæstio deciditur in *c. ad Apostolica. 20.
 h. 1. ubi Pont. respondet, Decimas personales
 solvendas esse Parocho Sacramenta ministran-
 ti, quantum ad prædiales verò attendendam
 esse locorum consuetudinem. Quid autem,
 si nulla constans consuetudo probari valeat, &
 propterea ad terminos Juris communis recur-
 ratur? R. de Jure esse probabilius, quòd De-
 cimæ prædiales illi Parocho, intra cujus paro-
 chiam*

MAN. PAROCH.

Hh

ehiam

chiam prædia sita sunt, persolvi debeant, ne parochiæ limites confundantur, & plurimæ lites subnascantur. *c. cum sint homines. 18. eod. tit.* Idem dicendum de decimis animalium, quas superius prædialibus annueravimus, ut illi Ecclesiæ solvantur in cujus territorio aluntur. Si in duobus pascantur locis, pro diversitate temporum, decimæ inter illas parochias dividantur pro rata temporis, nisi consuetudo aliud habeat. *Rebus. tract. de decim. q. 8. n. 11.*

7 *Queritur II.* Cui debeantur Decimæ Novalium? Supponendum inprimis Novale aliquando sumi propriè aliquando impropiè: propriè dicitur locus prius omninò sterilis ad culturam redactus v. g. si ex sylva extirpata, vel palude siccata agri fiant, aut si fundus, qui ab hominum memoria fuit incultus denuò ad culturam redigatur, *c. quid per novale. de verb. sign. Impropiè autem, si in locum ante cultum novi fructus inserantur v. g. si ex vinea aut prato fiat ager vel e contra: vel certè prout in Jure Civili Novale dicitur terra præcisa quæ anno inculta jacuit. L. Sylva. 30. §. novalis. ff. de V. S. d. c. quid per novale. his præmissis si Novalia intra fines alicujus parochiæ exurgant, Decimæ eorum debentur illi parochiæ; si verò in loco nullius parochiæ fiant. v. g. si sylva, quæ inter duas Parochias jacens pro utriusque termino fuit assignata, ad culturam redigatur, Decimæ horum Novalium debentur Episcopo, quia ipse est Parochus loci qui proprium*

prium Parochum non habet, *c. quoniam. 3. §*
ibi Panorm. n. 2. h. t. Sed

Quæritur III. An etiam Parocho debeantur Decimæ Novalium, si alius intra fines suæ parochiæ Jus decimandi habeat ex privilegio vel infeudatione? In hac quæstione duo quasi extra controversiam sunt. † I. quòd privilegium vel infeudatio aut emphyteusis de Decimis concessa *Laicis* non extendatur ad *Novalia propriè dicta* (benè autem ad *impropria*) quia talis concessio tum propter personam *Laici* non implentis spirituale ministerium, ob quod dantur Decimæ, tum propter præjudicium *Parochialium Ecclesiarum*, odiosum & restringendum est, *c. tua. 25. in fin. de decim.* † II. quòd *Religiosi*, qui Decimas acquirunt cum consensu *Episcopi* de manibus *Laicorum* justè detinentium, *jux. c. cum Apostolica. 7. de his qua fiunt à Præl.* non possint ex translatione hujus Juris in se, Decimas *Novalium* petere, sicut nec ipsi *Laici* potuissent, secundum vulgatas regulas, quòd nemo plus Juris in alium transferre possit, quàm ipse habeat, & surrogatum sapiat naturam ejus, in cujus locum surrogatur. *c. 2. in fine. h. t. in 6.*

At magna est dissensio, utrùm si *personis Ecclesiasticis*, privilegium decimandi à *S. Pontif.* concessum sit, per tale Privilegium etiam Decimæ *Novalium* comprehendantur? *Affirmativam* cum gloss. & *Abbate*, in *c. ex parte. 27. h. t. per tex. ibidem.* plerique veteres *Canonistæ* te-

H h 2

nuerunt,

nuerunt, ut refert Barb. *in eod. cap. ex parte 27. h. t.* ita enim sonat tex. *in d. c. ex parte. cum tibi quod majus est, sit concessum, ut videlicet Decimas de laboribus terra Parohiarum tuarum cum integritate percipias, de Novalibus eas exigere satis potes: quia ubi majus conceditur, minus concessum videtur.* Econtra Recentiores existimant Privilegium decimandi etiam Ecclesiasticis concessum non comprehendere Decimas Novalium, fundantur partim in communibus Juris regulis, quod Privilegia concernentia præjudicium tertij restringenda. *c. olim. de V. S.* item quod Privilegia non extendantur ad futura tempore concessionis non extantia. *c. fin. de rescript.* partim verò in *cap. 2. de decim. in 6.* ubi satis clarè insinuatur, quod Jus percipiendi Decimas Novalium debeat per speciale Privilegium concedi, & non contineatur in Jure percipiendi veteres Decimas. Textum autem *in d. c. ex parte* accipiunt de casu, de quo loquitur, videlicet quod Prælatus possit petere Decimas Novalium de Parochijs suo Monasterio incorporatis, in quibus loco Parochi est. *Covar. var. res. lib. 2. c. 17. n. 13. Gutier. Canon. qq. lib. 2. c. 21. n. 120. Barb. in d. c. ex parte. n. 6.*

Puto in hac difficultate imprimis inspicienda esse verba & mentem Privilegij; nam si habeat verba ampla & favorabilia, ex quibus colligi possit, mentem privilegiantis se extendere etiam ad Novalia v. g. *concedimus, ut omnes & quasunque Decimas, vel omnem Decimationem,*

talis territorij percipere possis, &c. dicendum erit,
 tale Privilegium etiam Novalia comprehende-
 re, sicut id ipsum secundæ sententiæ authores
 admittunt. *Gutier. d. l. n. 25.* & fundamentum
 est in *d. c. ex parte ibi: ut Decimas cum integra-*
te percipias, &c. Cæterum si Privilegium si-
 ne hujusmodi verbis prægnantibus tantum in
 forma communi concessum sit, utraque senten-
 tia suis non destituitur argumentis & rationi-
 bus. Verum cum in causa & interpretatione
 novalium plurimum attendendum sit ad præ-
 judicium Parochialium Ecclesiarum, *per text.*
in d. c. quid per Novale. in fin. de V. S. nec non
 in qualibet causa favor litigantis (si ille non sit
 privatus sed publicus & de Jure) considerari
 debeat, *c. fin. de sent. & re jud.* ideo putarem has
 dissentientes opiniones aliquantulum ita concilia-
 ri posse; Si nimirum Parochus in hac quæ-
 stione concurreret cum Monasterio, quod
 ipsum etiam Sacramenta fidelibus dispensare
 solet, & idcirco magnum favorem meretur,
 Jusque decimandi esset in parvo districtu con-
 cessum, ita ut Parocho sufficiens sustentatio re-
 liqua fuisset, existimarem primam sententiam
 pro Monasterio fore præferendam, eamque
 confirmo *ex c. quia circa. 22. de Privil.* ubi re-
 missio Decimarum Episcopaliū Monasterio
 indefinitè facta extenditur etiam ad Decimas
 possessionum futuri temporis, quas scilicet
 Monachi primùm ex postfacto acquirunt; *cum*
nihil, inquit ibidem Pontifex, exceperit & potue-
rit ex-

rit excepisse, ac in beneficijs sit plenissima interpretatio adhibenda, nec debeat una eademque substantia diverso jure censi. Quæ decisio & rationes Pontificis optimè adduci possunt contra rationes pro secunda sententia adductas, neque *tex. in c. 2. h. t. in 6.* adeò clarus est, quin responderi possit, cum non loqui de Privilegio à S. Pontif. concessio, sed si Religiosi Decimas à Laicis acceperint, sicut in fine declarari videtur, item si valdè grave præjudicium Parochorum vertatur. Interpretatio verò, quæ à Covar. & alijs adfertur ad *d. c. ex parte.* quòd nimirum loquatur de Jure communi & proprijs Monasterij Parochijs, in quibus Abbas loco Parochi est, non omnimodè satisfacit, tum quòd hoc modo non fuisset dubitandi ratio, quin Decimæ Novalium ad Abbatem pertinerent, utpotè nullo alio ibidem existente, qui Jura parochialia prætere possit, tum quòd Pontifex non se fundet in Jure communi & proprietate parochiarum, sed in eo, quòd *ubi major conceditur, minus concessum esse videtur.* Quia tamen additur in textu, *de laboribus Parochiarum tuarum &c.* Ideò hoc rectius accipitur de illis parochijs, non quæ pleno jure pertinebant ad monasterium, (circa quas ut dictum, non fuisset dubitandi ratio) sed in quibus Monasterium habebat solum Jus præsentandi, & Decimas ex Privilegio, ut etiam advertit Henric. Canis. *de Decim. c. 11. n. 9.* Sin autem Parochus concurreret cum singulari aliqua

aliqua persona Ecclesiastica, vel cum Monasterio quidem, sed posset probare, per amplitudinem Privilegij se multum gravatum & vix habere congruam sustentationem, tali casu non dubitarem alteram sententiam in Parochi favorem amplecti.

Quæritur IV. Utrum is, qui ex *prescriptione* habet Jus decimandi in aliena parochia, possit Decimas Novalium exigere? *R.* † esse distin. **II** guendum inter Novalia *improprie dicta*, & Novalia *proprie dicta*. De Novalibus *improprie dictis*, quando scilicet vinea ager fit, & c. *prescribens* Decimas de novis fructibus petere poterit: quia Jus decimandi in illo agro *hæcenus* possedit, & *prescripsit*, *c. cum in tua*. 30. *h. 1.* De Novalibus autem *proprie dictis* regulariter Decimas petere non poterit, sed ad Parochum pertinebunt: quia cum in loco Novalium ex defectu culturae & consequenter fructuum, nullam decimationem exercere poterit, intrat regula, quod non censeatur plus *prescriptum* quam *possessum*, *c. cum contingat*. 29. *Sibi DD. h. 1.*

Idem dicendum existimo, si ex prato, in quo *prescribens* nullas Decimas fœni percepit, ager fiat. *Arg. in d. c. cum contingat*. Licet enim hujusmodi Novale forsan in rigore sit *improprie tantum* Novale, subest tamen respectu *prescribentis* ratio, quæ in Novalibus *proprie dictis* militat, quod nimirum in tali loco nullum Jus decimandi *exercitum*, *possessum*, & *prescriptum* sit.

Hh 4

Quæ

12 *Quæritur autem V. Utrum præscribens nullo casu possit Decimas de Novalibus propriè dictis accipere? S. Pontifex in d. c. cum contingat, generaliter excipit casum, quo præscribens potest aliquam rationabilem causam allegare, ex qua demonstrat Decimas Novalium ad se pertinere. Porrò quænam sit talis causa rationabilis ibidem non exprimitur, sed DD. unam vel alteram enumerant. Nimirum 1. si Decimæ præscriptæ sint intra limites certi prædij & ibi pars aliqua inculta ad culturam noviter redigatur, maximè si pars illa minor sit, quia una eadèmq; res non debet diverso Jure censi, & major pars ordinariè trahit ad se minorem. 2. si ex loco inculto præscribens Decimarum nomine aliquid saltem utilitatis prius perceperit. v. g. ex ligno, glandibus, arundinibus, &c. vid. Gutierrez. l. 2. c. 21. n. 102. Gilken de præscript. p. 1. c. 6. n. 281. 3. videtur planè causa rationabilis si præscribens præter ordinarium Jus decimandi insuper præscriptionem Juris percipiendi Decimas Novalium probare possit, demonstrando videlicet, quòd hætenus de exurgentibus Novalibus semper solitus fuerit Decimas accipere, quæ tamen præscriptio si resultet ex diversis actibus respectu diversorum, videtur potiùs assumere naturam consuetudinis, neque rarum est, ut idem actus diverso respectu nunc præscriptio nunc consuetudo dicatur teste Panorm. in c. fin. de consuet. veluci si Episcopus sine Consilio Capituli soleat visitare diæce-*

diæcesim, respectu Capituli & Episcopi erit *prescriptio*, respectu diæcesis & populi erit *consuetudo*; poterit fortassis etiam huc accomodari doctrina Panorm. *in c. cum in tua. 30. de Decim.* & Harp. *ad tit. Instit. de usucap. n. 253.* quòd ex præscriptione specierum resultet præscriptio generis.

Queritur VI. An Parochus possit inhibere parochianis, ne Decimas separent, nisi se vel suo nuntio præsentem? *R.* † *Affirmativè arg. l. 13 si suspecta. 29. de inoff. test. Spec. in tit. de Decim. ad fin. Covar. lib. 1. c. 17. n. 8. v. octavo.* imò tametsi de consuetudine contraria in aliquo loco Decimatio absente Parocho vel in horreo fieri soleret, si tamen Parochus posset probare, se multoties exinde defraudatum esse, justè peteret ab Episcopo istam consuetudinem declarari invalidam, ex eo quòd sit damnosa Ecclesiæ & occasionem peccato præbeat, *cap. 1. de consuet.*

Queritur VII. An Decimæ de integris fructibus, vel de ijs tantum, qui supersunt deductis impensis necessarijs solvi debeant? *R.* differentiam esse faciendam inter Decimas *prediales & personales.* In illis nulla fit expensarum deductio, secùs in istis, *c. pastoralis. de Decim.* rationem hujus differentiæ communiter assignant, quòd Decimæ *prediales* debeantur eo modo, quo fuerunt institutæ in veteri lege, in qua Deus non respexit ad Jus Civile futurum, quatenus ex illo verbum *fructus* interpretandum

dum sit, sed id verbum *fructus* intellexit naturaliter, prout in fundo crescent, & Dei beneficio percipiuntur. At verò cum Decimæ *personales* debeantur ex sola lege Ecclesiæ, nec ullum de illis in lege veteri sit præceptum, merito effectum est, ut in illis Jure humano inventis, & post Jus Civil. institutis, verbum *fructus* civiliter (id est, deductis impensis *l. fructus. 7. ff. soluto Matrim.*) consideretur *Barb. de Offic. Par. p. 1. c. 6. n. 181.*

- 15 *Queritur VIII.* Utrum parochiani teneantur proprijs sumptibus deferre Decimas in horrea Parochorum? *R.* principaliter attendendas esse consuetudines locorum, & diocesium, valent enim consuetudines, ut Decimæ vel à Parocho asportentur, vel ab ipsis parochianis deferantur. *Gutier. Canon. qq. lib. 2. c. 21. n. 45.* abstrahendo autem à consuetudine magis communiter sentiunt DD. de Jure obligari parochianos, ut in horrea Parochi Decimas deferant, suis etiam proprijs sumptibus. *per text. & gloss. in c. revertimini. 65. 16 q. 1. Gutier. d. l. n. 43. Riccius id Praxi aurea p. 2. resol. 244.* † Si rusticus fuerit in mora solvendi, quando tenebatur solvere, & Parochus paratus erat accipere, interim Decimæ pereant, hic interitus ad rusticum spectat, secus si voluisset solvere & Parochus noluisse acceptare; mora enim sua cuilibet nocere debet. *e. mora. de R. l. in 6.* Si tamen Parochus postea voluisset acceptare & rusticus non dederit, attenditur

ditur posterior mora, *l. illud. de peric. & commod. rei vend. Gloss. in cap. cum homines. 7. in v. fructibus collectis. h. t. Pan. ibid. n. 7.*

Quæritur IX. An Decimæ non solutæ se-¹⁷ quantur possessorem prædij? pone, quòd venditor prædij longo tempore non solverit Decimas, nunquid Parochus possit illas Decimas non solutas ab emptore petere? *R.* Affirmativè; ita tamen, ut emptor suum regressum ad compensationem damni propter evictas Decimas contra venditorem habeat. Ratio desumitur ex *l. Imperatores. 7. de Publician. & L. prædij. 36. ff. de jure fisci.* ubi ita de vectigalibus & tributis constitutum est, ut ad ea etiam præteriti temporis solvenda possessores prædiorum conveniri possint, eo quòd ipsa prædia potiùs, quàm personæ obligentur. Unde rectissimè argumentum ad Decimas deduci potest, tum quòd Decimæ (quæ etiam *tributa egentium animarum* dicuntur, *c. Decima. 66. 16. q. 1.* & ante omnia *tributa* propter prærogativam dominij Generalis persolvendæ sunt, *c. cum non sit. 33. h. t.*) magis à prædio, quàm personâ debeantur, sicut eâ de causâ etiam Judæi Decimas *prædiales* solvere debent, *c. de terris. 16. ubi gl. in v. persolvendas. h. t.* & habens prædia in alia Parochia, quàm ubi percipit Sacramenta, in illa ubi eadem prædia sita sunt, Decimas dare debet, ut supra *q. 1.* dictum: tum quòd Decimæ sint *onus reale*, quòd in quemcunque possessorem transit, atque si extent utili vindicatoria

toria

18 toria (præviâ ꝛ actione ad exhibendum vel communi dividundo, si à reliquis fructibus separatae non sint) aut si non extent, utili conditione ex d. l. Imperatores. junct. c. 1. de novi. oper. nunc. peti possint. c. moderamine. 23. ubi gl. in V. vindicent. 19. q. 1. c. pastoralis. & c. cum non sit. x. h. t. atque hanc sententiam cum multis antiquis tradit Pan. in c. cum homines. 7. h. t. n. 6. Riccius p. 2. resol. 57. Rebus. de Decim. q. 9. n. 9. ubi & aliud notabile referunt ex Fed. de Senis. Comfil. 81. n. 2. Si Parochus vel Ecclesia propter Decimas malit venditorem convenire, quàm novum emptorem, qui fortè propter potentiam suam est difficilis conventionis, hoc esse ei concedendum, ne id, quod in favorem Ecclesiae est introductum, ut novum possessorem convenire possit, in ejus odium retorqueatur, dum enim venditor prædium possedit, & fructus integros percepit, nata est contra eum actio personalis, seu conditio ex Canone ad solvendas Decimas, quæ per venditionem prædij exspirasse non videtur.

19 Verùm quæ hæc hæctenus dicta sunt non admittit Henr. Canis. de decim. cap. 4. & Henr. Zoësius eodem tit. n. 52. eamque inter tributa sive vectigalia & inter decimas differentiam constituunt, quod onere tributorum ipsa prædia, onere verò decimarum ipsi tantùm fructus afficiantur: qua ratione, inquit, si prædia elocata sint, non domini prædiorum, sed conductores seu fructuum perceptores solven-

solvendas decimas obligantur. *c. dilecti. 8. c. à nobis. 24. & c. una nobis. de dec.*

Attamen hac contraria opinione Canisij & Zælij non obstante, (cui tuam relinquo probabilitatem) videtur mihi prior sententia Panorm. Riccij & aliorum *cc. LL.* optimè ex jure defendi posse, pro favore nimirum Ecclesiæ, quæ aliàs regulariter privilegia fisci & Reipub. participat, quoties casus est applicabilis. *Ever. in Top. à fisco ad Ecclesiam, Lauret. de Franch. de Controv. regul. p. 2. q. 96. & ibidem Pasqual. in addit.* Indubitatum autem est fisci privilegium, ut novos possessores ob non soluta tributa convenire possit. *d. L. prædiis. 36. de jure fisci. & L. Imperatores. de vectig. L. 2. C. sine censu. &c.* & tanto magis procedet argumentum à fisco ad Ecclesiam, cum Decimæ magis quàm tributa privilegiatæ sint & ante hæc persolvi debeant. *d. c. cum non sit. h. t.* Parum verò convincit illa assignata inter & tributa & decimas differentia, quia hoc ipsum est in questione, an ob decimas præcisè tantùm ipsi fructus, vel potiùs prædia propter fructus quatenus decimales obligata sint, prout etiam tributa fructuum impendia sunt, ut ait *I. C. in L. neque stipendium. 13. ff. de impens. in reb. dotal. & per as & libram* imponuntur juxta proportionem reddituum sive fructuum bonorum. *Ro. land. à valle. 1. Conf. 66. n. 15.*

Nec est bona illatio, conductores prædiorum tenentur ad solvendas decimas, ergò ipsa præ-

sa præ-

fa prædia non sunt obligata. Imò rediv hic iterum pulchrè argumentum à tributis ad decimas. Nam per tex. notab. cum expositione Gottofredi in *L. obfistere. 10. C. de annon. & tribut.* etiam tributa à colonis & emphyteutis solvuntur junct. *L. 2. C. de fure Emphyteut.* & si isti revoluto anni spatio intra 6. menses non solverint tributa, domini prædiorum conveniuntur. Et non incongruè dici potest, dominum in effectu per colonum solvere decimas, utpote cui illud onus decimarum in sua pensione decedit, & tantò minùs à colono accipit.

Si inltes, tributa solvenda etiam datà sterilitate, decimas verò non nisi enatis fructibus, ideò patere, quòd illa præcisè prædijs, ista fructibus adhærent. R. ex hac instantia non plus evinci, quàm quòd tributa simpliciter sint onus prædiorum, decimæ verò sub implicita conditione nasciturorum fructuum: præterquam quòd in magna sterilitate, ubertate priorum vel sequentium annorum aut aliorum bonorum seu prædiorum non compensabili, saltem de æquitate etiam tributorum remissio facienda sit, tanquam cessante causa. *arg. L. 1. C. de omni agro deserto.*

Deinde *Decimatio* valdè similis est exactioni *annonæ*, quæ de frugibus dabatur, teste Gottofred. ad rubric. *C. de annon.* & tamen hanc tributis comparari vix dubium esse potest ex rubrica. *§. 1. C. de annonis & tributis.* & quidem in specie ad propositum nostrum, quòd *annonæ* à defun.

ad defuncto debita non præstetur à coheredibus
pro portione hereditaria, sed à possessore præ-
diorum frugiferorum, decisum est in *L. 2. C.*
jam d. t. dico, à defuncto debita, quod exinde
satis apparet, quia ibi Imper. loquitur de *are*
alieno & ijs, quæ heredes quatenus heredes a-
deoque *ex persona defuncti* solvere debent; de
fuura enim annona, ubi prædia hereditaria
jam sunt facta proprium Patrimonium heredis,
non fuisset dubitandi ratio.

Addo tamen, cum hæc argumentatio à tri-
butis ad Decimas præcipuè favore Ecclesiæ &
ob administrationem Divinorum procedat, ei-
dem locum haud fore, si Decimatio competat
laico, vel Clerico ex titulo patrimoniali vel sin-
gularis privilegij. §. II.

Quo Fundamento alijs præter Parochum
Jus declinandi competere possit.

SUMMARI A.

1. Ecclesiastici acquirunt Decimas ex privilegio,
incorporatione, prescriptione, & donatione
laicorum.
2. Quid requiratur ad prescriptionem Decimarum.
3. Laici quamvis sint incapaces Decimarum, pos-
sunt tamen aliquot modis eas habere.
4. Prescriptione etiam immemorali non potest lai-
cus Jus directum decimandi acquirere.
5. Neque etiam consuetudine generali alicujus loci.
6. Laici multi habent Decimas cum periculo anti-
marum suarum.
7. Ex temporis immemorialitate presumitur omni
meliori modo pro Decimis laicorum. §. Quid

8. *Quid intersit an Laicus praescripserit Decimas, vel an tantum ex praesumptione relinquatur in possessione.*
9. *Praesumptiones praesumptionibus eliduntur.*
10. *Ex immemorialitate non oritur praesumptio Juris & de Jure.*
11. *Immemorialitas etiam tunc est, quando non constat de initio possessionis, licet constet de contrario.*
12. *An tempus immemoriale debeat 100. annos*
13. *Negativa probatur. (excedere.)*
14. *Qualiter probetur immemorialitas.*
15. *Notabilis limitatio in causa Decimarum.*
16. *Prohibitio Concil. Lat. potest consuet. abrogari.*
17. *Illam prohibitio videtur tantum procedere in infundatione perpetua.*
18. *Ex consuetudine potest valere, ut unus laicus Jus utile in alium alienet.*
19. *Obligationi praestandi servitia feudalia, & canonem Emphyteuticum potest praescribi.*
20. *Jus utile potest quidem praescribi contra laicos sed non contra Ecclesiam. (ris publici.)*
21. *Praescriptio non procedit contra prohibitionem suam.*
22. *Differentia, cur magis res Ecclesiae immobilis praescribi possint, quam Jus utile decimandi.*

Quamvis regulariter omnes Decimae ad Parochum spectare censeantur, sunt tamen de Jure aliqui modi prodi, quibus Jus decimandi ad alios non solum Ecclesiasticos sed etiam laicos transferri potest.

Enim

Enimverò *Ecclesiastici* ex privilegio Papali, per incorporationem Parochiarum Monasterijs aut Canonicatibus factam, & per præscriptionem Decimas acquirunt. Item Laici, qui justè habent Decimas, possunt eas alicui alteri Ecclesiæ, quàm suæ Parochiali, maximè verò cuidam Monasterio solius Episcopi accedente consensu donare. *c. cum Apostolica. 7. de his que sunt à Præl.*

Dico, si Laici justè habeant decimas, aliàs enim donatio à laico ne quidem præscriptionis titulum parat, *c. dudum ibi Pan. h. r.* quod tamen limitat Rebuf. *tract. de decim. c. 13. n. 93.* ut illi qui receperunt decimas à manibus laicorum, quamdiu vivunt, præscribere nequeant, secus verò eorum successores in bona fide existentes, saltem tempore immemoriali, neque successori in dignitate nocet mala fides antecessoris, quia non ab ipso, sed à superioris institutione causam habet. *gl. sing. in c. cura. in fin. De jure Patron.* quæ glossa generaliter loquitur de præscriptione, nec requirit immemoriam, & planè videtur, quòd ipse titulus successionis in beneficio vel dignitate, ex quo Prælatus vel beneficiatus etiam plerumque sub juramento (quod in confirmatione seu investitura præstat) tenetur defendere & conservare jura suæ Ecclesiæ, sicut est justus titulus ad possessionem talium decimarum (supposito quòd aliunde nesciat vitiosam) pro suo adipiscendam vel retinendam, ita etiam ad præscriptionem ordinari

MAN. PAROCH.

li

teste

temporis 40. annorum *tex. not. in L. fin. ff. pro suo.*

2. Circa præscriptionem Decimarum notandum est, quòd allegans præscriptionem contra Parochum debeat vel tempus immemoriale, vel saltem 40. annorum cum titulo probare, propter præsumptionem Juris quæ militat pro Parocho & contra præscribentem, *cap. 1. de præscript. in 6. junct. c. 2. Derestit. spol.* Idem dicendum circa Parochias Monasterijs pleno Jure incorporatas, ita ut Decimæ earum non nisi 40. annis cum titulo contra Monasterium præscribantur, quia per incorporationem, Monasterium habetur loco Parochi, *Decisio Rotæ apud Tamb. De Jure Abb. tom. 3. dec. 120. n. 11.* Quòd si autem præscriptio allegetur contra aliam Ecclesiam, cui tantum ex privilegio vel etiam præscriptione Decimæ competebant, sufficet posse probare possessionem bona fide per 40. annos continuatam *d. cap. 1.* imò contra Clericum privatum vel Laicum 10. anni inter præsentem & 20. inter absentes cum titulo, & sine titulo 30. sufficient, quia hic nec præscriptio Juris adest, nec favor Ecclesiæ, ob quem quadragenaria præscriptio requiratur. *Pet. Rubeus. de Decim. q. 13. n. 100.*

3. Laici quidem de Jure omnes sunt incapaces Juris decimandi, tanquam spiritualis & proprii spiritualis Ministerium competentis, *c. causam 7. de præscript. § o. quamvis. 17. h. t.* Nihilominus I. ex privilegio Papali Jus decimandi acquirere possunt:

possunt: quia non excedit vires Papæ, Laicum ad Jus spirituale habilitare & secundum quid Clericis æquiparare, sicut defacto ad Jus patronatus, quod spirituale est, omnes Laici habilitati sunt.

II. Ante Concilium. Lat quod probabiliter fuit habitum Anno salutis 1179. *vid. Henric. Canis. de decim. cap. 13. n. 6.* Laici poterant Jus decimandi ab Ecclesia in feudum vel Emphyteusim accipere, quia tunc tantum acquirebant Jus utile & temporale non directum & spirituale, per dictum verò Concilium Lat. id prohibitum est *c. 1. 16. q. 7.* Si tamen alicujus Majores ante Concilium Decimas in feudum accepissent, is etiam num hodie eas rectè retinere possit. *arg. cap. 2. § sanè. de Decim. in 6.*

III. Per contractum locationis aut ususfructus etiam Laici decimas habere possunt, quia tunc nihil de dominio Juris spiritualis in illos, sed tantum commoditas quædam percipiendi Decimas, non tanquam sibi sed Parocho debitas transfertur.

IV. Quædam decimæ sunt merè profanæ & Laicales quas olim Domini suis prædis deinde subditis in usumfructum feudum vel Emphyteusim datis tanquam loco tributis, pensionis annuæ vel Canonis imponebant. *Greg Tholos. in Synagm. juris lib. 2. c. 20.* quo etiam referri posse videtur illa portio vini, quæ ex quibusdam vineis, præsertim in Austria exigitur, & vulgo *Bergrecht* appellatur.

V. Laici conversi seu religiosi de certo aliquo ordine, uti sunt Equites Mellitenses, Teutonici &c. decimas quoque possidere possunt, c. 3. *De priv. Panorm. in c. quamvis. 17. h. t.*

4 *Prescriptione* autem etiam immemoriali ex communi DD. opinione laicus Decimas, quoad titulum dominij *directi* acquirere non potest, quia est incapax possessionis, sine qua non currit *præscriptio. cap. causam. 7. De præscript.* Undè non obstat, quod à quibusdam in contrarium opponitur: videl. Quidquid per privilegium acquiri potest, id etiam possit per *præscriptionem immemorialem*, quam constat habere vim privilegij, *per tex. & gl. in c. super quibusdam. De V. S.* atqui Jus decimandi Laicus per privilegium acquirere potest, ut dictum, ergò, &c. nam negandum est suppositum, quòd ex persona Laici detur immemorialis Decimarum *præscriptio*; datur quidem immemorialis *detentio*, quæ facti est, sed ex defectu possessionis & propter Juris resistantiam, non datur immemorialis *præscriptio*.

5 Similiter nec consuetudine generali alicujus Provinciae introduci potest, ut Laici passim Decimas Jure Dominij *directi* sibi vindicent, quia imprimis hæc consuetudo foret irrationabilis, ut Laici sine omni causa id habeant, quod Deo & Ministris ejus in recognitionem universalis Dominij & propter spirituales labores debetur; deinde hæc consuetudo damnificaret Ecclesias, eas Decimis privando, meritò proinde
invali-

Invalidata intelligeretur. *in c. 1. De consuetud.*
 Notanter autem hactenus loquor de Jure dire-
 cto decimandi, nam quid dicendum sit de Jure
 utili, paulò inferiùs ad finem hujus §. exponam.

Grandis igitur est difficultas quomodo de-
 fendendi sint Laici, qui passim in nostris par-
 tibus Decimas non ex titulo ususfructus, vel lo-
 cationis, sed Jure proprietatis sibi vendicant,
 nec Privilegium Papale, nec infeudationem an-
 te Concilium Lat. factam ostendere possunt,
 nesciunt tamen quo Jure vel titulo primitus ac-
 ceperint?

Vereor, ne multi Laici cum animarum sua-
 rum periculo Decimas detineant. *jux. t. in cap.*
prohibemus. h. t. quando experientia constat,
 à tempore, quo hæreses ordinem & tranquil-
 litatem Ecclesiæ turbarunt, eò temeritatis per-
 ventum esse, quòd præsertim Patroni & Ad-
 vocati Ecclesiarum Jura & redditus Ecclesiasti-
 cos, quasi liberè in suam utilitatem conver-
 tant, Parochos & Beneficiatos etiam non re-
 quisito Episcopo, & nescio quibuscum illicitis
 pactis instituant, destituantque. Quare
 optandum foret magnoperè, ut quidam Laici
 saltem opulentiores ad eligendam viam tutio-
 rem & exonerandam suam, aut suorum Majo-
 rum conscientiam induci possent, ut Decimas
 aliæque Jura Ecclesijs Parochialibus restituerent.
 Verùm quia prædicti excessus non sunt de o-
 mnibus Laicis præsumendi, & satis colligitur
 ex Jure & DD. olim non fuisse infrequens,
 quòd

quòd Laicis vel ob merita sua in Ecclesiam, vel ob ipsius Ecclesiae utilitatem Decimae vel ex privilegio aut per contractum feudalem concederentur: idcirco in proposita quaestione duos casus principales distinguo.

I. An Laici habeant decimas à tanto tempore, ut nec de *initio* nec de *contrario* constet?

II. An habeant Decimas à tanto tempore, ut de *initio* possessionis quidem non constet, constet autem de *contrario* v. g. ex libris antiquis vel instrumentis authenticis, ex quibus ostenditur, quòd Decimae ante annos 100. vel. 200. adhuc pleno Jure penes Ecclesiam fuere.

7 Quod attinet ad primum casum, dico, quamvis Laicus Decimas praescribere etiam tempore immemoriali non possit, operatur tamen haec immemorialitas temporis, quòd ex ea praesumatur, antecessores Laici omni meliori modo sive deinde per privilegium, sive per infeudationem ante Conc. Lat. decimas acquisivisse. *arg. c. super quibusdam. de V. S. c. 1. de praescript. in 6. l. hoc jure §. ductus aquae. ff. de aq. quot & astu.* Pulchrè ad propositum loquitur Gilken. *de praescript. p. 3. c. 8. n. 23.* Quamvis, inquit 100. imò 1000. annorum possessio ubi de non justo primordio constat, non minuat possessionis causam, cum in persona possessoris & Majorum & Authorum ipsius tale Jus coalescere nõ potuerit, *c. causam. de praescript.* Tamen ex quo de hujusmodi exordio non constat,

stat, & talis res sit, quæ ex causa Laico acquiri possit, existimandum est, quòd cum tot annorum intervallo nemo ipsi quæstionem moverit, justam quoque initij rationem fuisse. Cùm enim tam varij sint casus, ex quibus instrumenta intercidere, vel interverti possint, videl. Incendium, furtum, injuria concipientium, vetustas ipsa omnia paulatim hauriens, infirmitas memoriæ ignorantium, quo loco quid positum aut conditum sit, fiducia sui Juris ex tam longa & inconcussa possessione, non debet Ecclesia in tot humanæ conditionis casibus occasionem quem ex inopinato casu suo Jure evertendi aucupari, cujus fortè Majores propter optima in Ecclesiam merita decimas quasi pro recompensatione acquisiverunt, quo etiam referri possunt quæ infra n. 18. dicentur.

Sed, inquires, quid interest an Laicus præscripserit Decimas, vel an in illarum possessione & perceptione relinquatur? **8** R. Differentiam jam satis insinuatam esse, si enim ponatur Laicum præscripsisse Decimas, acquisivit Dominium Juris, & id retinebit, tametsi aliquando post completam præscriptionem emergat titulus & initium inhabile, quia imposterum non amplius possidet Decimas ex primo illo titulo, sed ex Jure præscriptionis. Sin autem Laicus tantum ex præsumptione boni tituli quæ oritur ex immemorialitate temporis relinquatur in possessione, privabitur hac possessione, si per Parochum de vitioso initio coniectus fuerit.

Felin. inc. accedentes. n. 6. & inc. cum ex officio
n. 13. de præscript. Non obstat quòd dicit. Val-
quez illust. Controv. p. 1. lib. 2. c. 81. n. 12. & 15.
 licet constet de uno titulo inhabili, nihilomi-
 nus ex diuturnitate temporis de alio meliori ex
 postfacto superveniente præsumendum esse:
 eò quòd ex antiquitate temporis factum non
 tantum unum, sed etiam plura, si necessaria sint,
 præsumantur. Non obstat, inquam, utut enim
 hoc fortè procedat in alijs causis, in quibus Suc-
 cessores saltem mediati in bona fide existentes
 per longissimum tempus præscribere possunt,
 tamen si Antecessores eorum fuerint in mala fide
Fachin. lib. 8. Controv. c. 27. vers. nec obstat.
Cov. de præscript. p. 2. §. 9. n. 7. secus tamen est
 in causa decimarum, in qua nulla præscriptio
 Laicum juvare potest. Propterea quando Pa-
 rochus probat vitiosum initium possessionis, ha-
 bet triplicem fortissimam præsumptionem pro
 se, unam ex incapacitate Laici, alteram ex jure
 ipso, quo omnes decimæ ad Parochiam spectare
 censentur. *c. 2. de restit. spol.* tertiam ex demon-
 stratione vitiosi initij in possessione Laici: dum
 contra Laicum solam & unam præsumptionem
 ex immemorialitate temporis prætereundum potest
 notorium est autem, unam præsumptionem alijs
 præsumptionibus pluribus & fortioribus
 penitus elidi ac enervari *arg. c. in nostra 4. de*
procurat. L. divus. 7. de integ. restit. † Neque
 verum est, quòd quidam contendunt, ex im-
 memorialitate temporis oriri præsumptionem
 Juris

Juris & de Jure, contra quam non admittatur probatio in contrarium, † etenim nulla est præ- 10
 sumptio Juris & de Jure, nisi quæ expressè in aliquo Canone vel lege contineatur, quod de immemoralitate temporis non reperimus, eamque ob causam contra probatam immemorialitatem admittendas esse probationes de vitioso initio rectè docent Arnold. Rath. *tract. de usu cap. c. 5. assert. 47. n. 2. § 3.* Henr. Canil. *de Decimis. cap. 9. in fin.* Fachin. *Controv. l. 8. c. 33.*

In altero casu principali potissima difficultas dependet ab eo, an dicatur tempus immemoriale, quando quidem non constat quo initio cæperit possessio, constat autem de contrario, quòd scil. ante tot & tot annos necdum apud antecessores moderni possessoris fuerit. Nam si dici debeat tempus immemoriale, de cujus initio non constat, habebit Laicus præsumptionem Juris ex immemoralitate temporis pro se, & relinquendus erit in possessione decimarum, usque dum Parochus vitiosum initium ostendat. Licet enim non desint, qui cum Host. *in c. cum Apostolica. h. t. n. 10.* & Canisio *de decim. cap. 13. n. 9.* putent, non sufficere immemorialitatem temporis, contraria tamen sententia æquitati magis convenit, ne quis ob difficultatem probationis facilè suo jure privetur, & ne nihil antiquitati temporis tribuatur. *Butrius & Imola in d. c. cum Apostolica. aliq. apud Cov. lib. var. ref. c. 17. n. 5. citati.* Sanè hæc quæstio non tantùm vix apud aliquem authorem in terminis reperitur, sed à

plerisque confunditur, & nulla inter *contrarium* & *initium* distinctio adhibetur. ut per *Gl. in c. 1. in v. memoria. de prescript. in 6. Mascard. de probat. vol. 2. Conclus. 1042.* imò *in d. c. 1.* expressè dicitur illa immemorialis præscriptio, *cujus con-*
 11 *trarij memoria non existit.* † Verùm frequentius DD. supponunt rectè dici possessionem immemorialem, quamvis constet, quòd aliquando *contrarium* fuerit, dummodo de initio præsentis possessionis non constet. *Craveta. de antiq. temp. p. 4. sect. absolutis differentiis* omnium clarissimè *Molina de 7. Et 7. tract. 2. disp. 76. n. 3. facit tex. in c. super quibusdam. de V. S. ibi ex antiqua consuetudine à tempore cuius non extat memoria, Et in L. 3. §. ductus aqua ff. de aqua quot. cuius origo memoriam excessit, Jure constituti loco habetur.* Doctores autem & textus supra relati optimè cum hac opinione conciliari videntur, per illum modum loquendi quo utitur *Menoch. de arbit. Jud. lib. 2. Cent. 1. casu 43. n. 2.* Nimirum quòd illud dicatur tempus immemoriale, *cujus initii memoria non est in contrarium,* bonus text. *in c. 1. de consuet. in 6.*

12 Nova est disputatio, an sit immemorialis possessio, quam constat infra 100. annos cepisse, nescitur autem, quando? adeoque an tempus immemoriale necessariò debeat 100. annos excedere?

Affirmant *Card. in c. si diligenti. de prescript. Molina. d. disp. 76. n. 2. Cov. de prescript. p. 2. §. 3. sub. n. 9.* † Sed, si istorum DD. argumenta
 13 per-

perpendo, parùm me persuadent. etenim quòd
ita inferant: centenaria præscriptio requirit ti-
tulum. *c. si diligenti. in fin. de præscript.* ergò im-
memorialis, quæ titulum non requirit, debet esse
major centenaria, rectè negari potest conse-
quentia, quia quòd in centuria requiratur titu-
lus, hoc ipsum in specialem favorem Ecclesiæ
Romanæ constitutum est, ne tam facilè per præ-
scriptionem damnificetur. Unde quod addit
Molina, præscriptionem immemorialem esse
magis privilegiatam quàm centenariam, verum
est respectu præscribentis, non verò respectu
ejus contra quem præscribitur.

Quare in hac difficultate ego breviter sic di- 14
cendum arbitror, quòd in illis causis, in quibus
præscriptio 40. annorum cum titulo procedit,
probabilius sit, ex nullo Jure evinci, quin etiam
infra 100. annos ad effectum quòd aliquis non
teneatur probare titulum, detur immemorialis
possessio, si testes saltem per 40. annos testentur
de visu proprio, quòd semper viderint rem in
hoc statu fuisse, & de cætero non audiverint de
initio: quia tunc sufficienter probatum est, quòd
origo memoriam excesserit, prout id solùm ad im-
memorialem possessionem requiritur *in c. l. 3.*
§. ductus aqua. de aqua quotid. & est. & quia de
Jure civili in præscriptione 30. & 40. annorum
absolutè non requiritur titulus, *l. sicut. & l. om-
nes. C. de præscript. 30. annorum.* De Jure ve-
rò Canonico per quandam correctionem sit in-
troducendum, ut in præscriptione 40. annorum
requi-

requiratur titulus, ubi jus resistit præscribenti, *c. 1 de præscript. in 6* videtur omninò congruum, ut hæc correctio strictè accipiatur. *l. præcipimus. C. de appell.* & non extendatur ad eum casum, quo aliquis per famam & testes potest probare, possessionem 40 annos longius excessisse, & ita quidem, ut initij memoria non existat, quamvis forte 100. anni elapsi non sint. atque hujus opinionis (ex alijs tamen fundamentis) etiam est Cravetta *de antiq. temp. p. 4. sect. absolutis differentiis n. 2. cum Gl. in c. cum nobis. v. centum. de præscript.* & Alexandro apud eundem Crav. n. 4. citato.

15 Interim tamen quia in causa Decimarum non est locus præscriptioni sed solum ex præscriptione proceditur, ut jam sæpiùs repetitum; idèò libenter concesserim, quando constat possessionem infra 100. annos cæpisse, nescitur autem quando, posse tamen circumstantias & conjecturas concurrere, ex quibus præsumptio temporis antiqui elidatur & pro Parocho (qui aliunde jam præsumptionem Juris pro se obtinet) sufficienter probetur, Laicum malam possidendi causam habere, nisi de legitimo titulo docuerit. v. g. si constet possessionem multum infra 100. annos cæpisse, antecessores Laici fuisse potentes hæreticos; si testes super immemoriali producti varient, &c.

16 Postremò quæri potest, utrum saltem circa Jus utile decimandi, cujus Laicus non est incapax, consuetudo vel præscriptio aliquid operari valeat?

R. Cum

¶ Cum Canon Lateran. Concilii, quo prohibetur, ne Laici de Decimis infeudentur, non sit juris naturalis aut divini, nihil putarem obstare, quin per contrariam consuetudinem abrogari possit. *arg. c. fin. de consuet. l. de quibus, cum seqq. ff. de LL.* haud enim videtur irrationabile, quòd Laicis Decimæ in feudum concedantur cum auctoritate Episcopi, si id ipsorum merita, vel Ecclesiæ utilitas exposcat.

Deinde illam prohibitionem Concilij pluri-
mi DD. tantum accipiunt de infeudatione per-
petua & in heredes transitoria, unde cum corre-
ctiones Jurium non sint extendendæ. *l. praci-
pimus. in fin. C. de appell.* existimant, etiamnum
hodie posse per Episcopum aliumve Ecclesiæ
Prælatum decimas alicui Laico ex justa causa &
eum ordinaria Juris solennitate ad tempus vitæ,
vel aliud longum tempus in feudum vel Emphy-
teusim concedi, *Gl. & Abb. in c. quamvis. de
Decimis. Cov. var. res. lib. 1. c. 17. n. 5.*

¶ II. Quamvis inter DD. controversatur
in *c. prohibemus. h. t.* utrùm Jus utile per unum
Laicum acquisitum in alium rectè alienetur:
nihilominus per consuetudinem tales alienatio-
nes convalidari posse, quia in Jure dubio opti-
ma legum interpret est consuetudo *l. si de inter-
pretatione. 37 de LL.* & hinc non dubito, quin
multæ decimæ ante Concil. Lat. ab Ecclesijs per
modum feudi vel Emphyteusis separatae sint,
quæ etiamnum hodie apud Laicos manent non
quidem semper Jure hereditario, sed per diver-
sas

fas venditiones & alienationes bonorum ad eos
 devolutæ. Licet autem Laici, qui hujusmodi de-
 cimas possident, nulla pro ijs servitia aut fide-
 litatem secundum naturam Feudorum Ecclesie
 præstent, non tamen statim evincitur, quod ta-
 les Decimæ ab initio non fuerint per modum
 Juris utilis concessæ, nam præstatio servitiorum
 & fidelitatis juramentum non est substantiale,
 sed tantum naturale contractus feudalis, unde
 pacto & consequenter etiam præscriptione illa
 obligatio tolli potest, quemadmodum dari *feu-
 dum Francum*, in quo nulla servitia præstantur,
 & in feudo concessio Ecclesie non præstari fide-
 litatem, *c. un. Ecclesiam fidel. non fac.* nemo est,
 19 qui ignoret: † Item quod obligationi præstandi
 annum canonem præscribi possit per Emphy-
 teutam, dicitur inferius in §. 3. *sub. n. 7.* Est ta-
 men inter res feudales & Emphyteuticas *profa-
 nas* ac inter *decimas* differentia, quod illæ per
 præscriptionem possint transire in *allodium*, non
 verò istæ, quia juris *directi* decimandi incapax
 est Laicus. Sed ais, quid valebit hoc jus *dire-
 ctum* apud Ecclesiam, si Laicus id non recogno-
 scat, nulla pro eo servitia, fidelitatem, Canonem,
 aut laudemium præstet? R. Sicut in aliis rebus
 præscriptio contra Ecclesiam admittitur, ita e-
 tiam in his. Et unum saltem reperio hujus ju-
 ris *directi* effectum, quod nimirum Ecclesia
 has Decimas à Laico possessas contra fiscum
 vindicare possit, si Laicus sine legitimo herede
 defunctus bona vacantia reliquerit, aut crimen
 confi-

confiscatione bonorum dignum commiserit, in feudis enim & Emphyteuticis domino directo præjudicari non potest. Utrum autem S. Pontif. pro plenitudinæ potestatis suæ non posset Ecclesias adversus præscriptionem Laicorum eatenus restituere, ut Laici in recognitionem directi dominij tenerentur de Decimis possessis singulis annis certam aliquam portionem solvere, altioris indaginis est, & licet id foret æquitate plenum, ac Ecclesiis utile, vix tamen sine cooperatione Imperatoris & Principum terrarum posset in executionem deduci.

¶ III. Hodie stante prohibitione Concilii Later. posse quidem Laicum contra alium Laicum ante Concilium infeudatum Jus utile præscribere, contra Ecclesiam autem post Concilium non posse, vel enim sciret post Concilium non licere habere Decimas in feudum ab Ecclesia vel ignoraret: Si prius, foret in mala fide *vera*, si posterius esset in mala fide *ficta*, seu in ignorantia Juris, quæ non potest acquirere volentibus. *L. Juris. 7. ff. de Juris & fact. ignor. L. numquam 31. in p. ff. de usucap.*

Sed ais, posse contingere, ut aliquis sciat, non licere dare feudum Decimarum Laicis post Concilium, & tamen sit in bona fide, si nimirum ipse & ejus antecessores tempore immemoriali Decimas ex titulo feudi possederint. ¶ Si in hac immemoriali possessione non constet de initio, omni meliori modo præsumendum esse Laici majores fortè ex privilegio & dispensatione spe-

ne speciali tale feudum accepisse, sin autem Pa-
 rochus docere possit, quòd tantum per privatas
 conventiones inter suos & Laici atecessores
 (quamvis Episcopi autoritate antecedente,
 feudum datum sit) quantocunque etiam tem-
 21 pore non erit præscriptum, † sicut enim pactis
 privatorum Juri publico derogari non potest,
 ita nec contraveniri prohibitioni legis commu-
 nis, publicam utilitatem concernentis per pri-
 22 vatorum & particularium hominum præscri-
 ptionem. † Cui non obstat, quòd res tempora-
 les Ecclesiæ immobiles vel mobiles pretiosæ alie-
 nari prohibita nihilominus præscribi possint.
Riccius in praxi aurea p. 1. ref. 32. nam diversita-
 tis ratio est ista, quòd res Ecclesiæ temporales
 non prohibeantur absolutè devenire in manus
 Laicorum, sed tantum sine solennitatibus, quas
 cursus temporis, & bonæ fidei possessio per 40.
 annos continuata supplere videtur. Sed circa
 decimas absoluta est prohibitio, ne per viam eti-
 am Juri utilis ad Laicos quibusvis cum solenn-
 nitatibus transferantur.

§. III.

Qualiter detur Immunitas à solvendis
 Decimis.

SUMMARIUM.

1. An & qualiter detur immunitas à solvendis
 Decimis.
2. Religiosi qualiter de jure exempti à solutione
 Decimarum.

3. Quo.

3. Quorundam specialia privilegia extra corpus juris, & qualiter intelligenda.
4. An habentes Communicationem Privilegiorum, communicent privilegium immunitatis à solvendis Decimis.
5. Consuetudine etiam datur immunitas, sed regulariter tantum immemoriali.
6. Prescriptione etiam Laici immunitatem acquirere possunt.
7. An prestationibus annuis prescribi possit, & quis sit sensus L. cum notissimi §. fin. C. de prescript. 30. annorum.
8. Quanto tempore prescribatur immunitas.
9. A restitutione Decimarum ante completam prescriptionem non excusat consumptio bona fide facta, aut triennalis possessio.
10. Ecclesia habet dominium in decimis nondum solutis in sui favorem, non vero in sui prejudicium.
11. Pupillus mutuans aut solvens manet dominus pecunie, quamdiu dominium sibi est utile.
12. Clericus minorennis in beneficalibus habetur pro majorenni, ut possit agere in iudicio, non vero ut careat auxilio restitutionis in integrum.
13. Immunitas per contractum potest acquiri gratis, vel pro alia re spirituali.
14. Conciliatio c. statumimus, & c. veniens. de transact.
15. Abbates possunt dare consensum in alienatione rerum ad suas Parochias pertinentium.
16. Quo sensu pro re temporalis possit acquiri immunitas.
17. Pauperes an sint immunes à solvendis Decimis.

MAN. PAROCH.

Kk

18. Quis

18. *Quis in causa Decimarum sit Judex competens?*

1 **N**on defuerunt ex antiquioribus præsertim DD. existimantes neminem posse à solutione Decimarum eximi, eo moti argumento, quòd Decimæ sint Juris divini & consequenter per humanas inventiones non remissibiles. Verùm hanc sententiam cum communiore ita limitandam censeo, ut exemptio à solvendis Decimis dari non possit, si per eam congrua sustentatio Parochorum adimeretur, etenim decimas non aliter esse juris divini, quàm in quantum ad sustentationem Clericorum necessariæ sunt, jam supra in §. 1. explicavimus. Quare si Parochus aliunde sufficientes redditus habeat, vel si ex Decimis aliquorum tantùm Parochianorum congruè sustentetur, rectè dicitur, dari exemptionem seu immunitatem à solvendis decimis per *privilegium Pontificium, consuetudinem, præscriptionem aut contractum.*

2 Per *Privilegium* idque in Corpore Juris clausum Religiosi & alia pia loca diversimodè per Canones à solutione Decimarum eximuntur, quos diversos Canones ita in ordinem redigit Glossa in c. ex p. 10. in v. *laborum tuorum. h. t.* quòd nimirum Monachi in primitiva Ecclesia Decimas dederint tanquam Laici. *arg. c. alia causa. Sc. generaliter. 16. q. 1. c. duo. 11. q. 1. postea Palchalis II. statuerit, quòd nec Monachi nec Clerici communiter viventes decimas de suis laboribus solverent, c. decimas. 16. q. 1. rem-*
pore

pore verò procedente Hadrianus Papa solis Cisterciensibus, Hospitalarijs, Hierosolimitanis seu Templarijs concesserit hoc privilegium, ut de laboribus suis, quos proprijs manibus vel sumptibus excolunt, decimas solvere non teneantur, alios verò Monachos tantum in decimis Novalium suis manibus aut sumptibus factorum item & in hortis & nutrimentis animalium suorum exemerit. *d. c. ex parte. cum seqq. h. t. de m. Innocent. III. in Conc. Later. Privilegium Cisterc. & aliorum in d. c. ex parte. respectu possessionum post dictum Concilium acquirendorum sustulerit. Novalium autem nomine intelliguntur illæ terræ noviter per Religiosos ad culturam redactæ, de quarum cultura non extat memoria, & ex quibus prius Parochus nullas vel exiguas Decimas percipiebat. c. fin. de Privil. & c. quid per Novale 21. de V. S.*

Cæterum extra corpus Juris per speciales 3 Bullas multi Ordines Religiosorum exempti sunt non tantum in Novalibus, sed etiam quibuscunque terris, quas suis laboribus vel sumptibus colunt. Sicut de Religiosis Congreg. Cassinensis, Camaldulensibus, Prædicatoribus, Carthusianis, & pluribus alijs attestatur Barb. *in d. c. ex parte. n. 5.* Sed hæc privilegia non extenduntur ad illas possessiones, quæ non sunt Religiosorum propriæ, sed ab alijs conductæ, *c. dilecti. 8. h. t.* Neque ad illas, quas Religiosi alijs vendiderunt, vel elocârunt, concernit enim privilegium tantum personas Religiosorum non

extraneas, *c. licet. 11. h. 1.* sicut in simili licet fiscus de possessionibus, quas tenet, non solvat vectigal, emptores tamen & conductores solvere tenentur. *L. locatio. 9. §. ult. ff. de publician.* Ceterum verò si in Privilegio concedatur exemptio à solvendis decimis *de laboribus*, hic terminus non debet restringi ad sola Novalia, sed universas proprias possessiones proprijs laboribus vel sumptibus cultas, *c. ad audientiam. 12. h. 1.*

A *Quaritur* autem, an illi Religiosi, qui in specie quidem à solutione Decimarum exempti non sunt, attamen generalem communicationem privilegiorum cum exemptis habent, hoc ipso etiam quoad decimas privilegiati censeantur. Negativè aliquoties fuisse in Rota decisum refert Barb. *de offic. Par. p. 3. c. 28. §. 3. n. 41.* quia immunitas à solvendis decimis est difficilis concessio propter præjudicium Parochorum. *arg. cap. nuper. h. 1.* ut proinde locum habeat regula, quòd in generali concessione non veniant ea, quæ quis verisimiliter in specie non esset concessurus, *c. qui ad agendum. de Procur. in 6.* & quia *d. cap. nuper.* in quo similia Privilegia abrogantur, est constitutio Conciliaris, cui non derogatur sine expressa mentione, nihilominus tamen notabiles limitationes ex alijs Rotæ decisionibus ponit Pasqual. *in addit. ad Laur. de Franchis de contro. inter Ep. & Reg. p. 2. q. 72. n. 10. & seqq.* Quòd nimirum in generali communicatione Privilegiorum etiam veniat exemptio à Decimis, si communicatio sit talis, ut exprimat

primat aliqua præjudicialia privilegia faltem in genere, vel adfit talis amplitudo verborum, ut significet mentem communicantis se extendere ad omnia. Item si in privilegio communicato, jam sit inserta clausula derogatoria dicti cap. *nuper*. quia privilegium communicans communicat privilegium cum suis qualitatibus. Præsertim si privilegium communicationis habeat annexam Clausulam: *quorum tenores &c.* quæ operatur ut privilegia communicata censeantur in litteris communicationis de verbo ad verbum inserta. Accedit quòd privilegia exemptionum à Decimis dentur Religiosis intuitu laborum, quos sustinet in Ecclesia prædicando, & Sacramenta ministrando, ut dixit Rota *decis.* 795. n. 27. ergò æquitas suadere videtur, ut ejusmodi privilegia ad Religiosos communicantes, qui similes labores subeunt, pariter extendantur.

Per *consuetudinem* quoque dari immunitatem à solvendis decimis verior est sententia, ita enim videmus Decimas *personales*, item Decimas minutas passim abrogatas esse, sicut attestantur DD. qui in diversis Europæ partibus de Decimis scripsere. Sed hoc cum generali illa limitatione accipiendum est, si nimirum Parocho per talem consuetudinem congrua sustentatio non subtrahatur, prætereà rectè advertit Paulus Laym *in Theol. moral. l. 4. tr. 7. c. 6. n. 11.* quamvis regulariter ad introducendam consuetudinem adversus legem Ecclesiasticam 40.

anni sufficient; quia tamen lex decimarum obligat sub gravi peccato, non posse ordinariè immunitatem per consuetudinem nisi tempore immemoriali introduci, ex quo scilicet successores bonâ fide credant suis majoribus per privilegium aut alium titulum obligationem Decimarum remissam esse. nam aliàs locum habebit text. *in c. cum haberet. de eo qui duxit &c.* quòd *diuturnitas temporis peccatum non minuat, sed augmentet, & inc. fin. de consuet.* quòd *tantò sint graviora crimina, quanto diutius infelicem animam tenuerunt.*

- 6 Quod de consuetudine magis de *prescriptione* sentiendum est: cum enim *prescriptio* in eo differat à consuetudine, quòd consuetudo inducatur ab aliqua communitate, *prescriptio* verò à singularibus personis: Sanè minùs *presudicabit* Parocho si unus vel alter per *prescriptionem* à solutione Decimarum se eximat, quàm si rota communitas. Imò quamvis Laici Jus decimandi tanquam spirituale & propter spirituale ministerium competens acquirere non possint per supradicta, immunitatem tamen eos *prescribere* posse magis inter DD. convenit, quia per hanc nullum jus spirituale sed tantum potestatem fructus suos integros percipiendi consequuntur. *Cov. var. res. l. 1. c. 17. n. 10.* † Neque verum est, quod quidam docent ex *L. cum novissimi. S. fin. C. de prescript. 30. ann.* obligationibus annuis absolutè *prescribi* non posse, nam contrarium evincitur ex *cap. de quarto. & c. ad audien-*

audientiam. de prescript. l. eos. 22. C. de usur. quòd verò Imperator *in d. l. cum novissimi* dicit in iis obligationibus quæ dationem per singulos annos continent, præscriptionis tempus non ab exordio obligationis, sed ab initio cujusque anni computandum esse, &c. ita intelligi debet, quòd circa obligationem annuam duæ quasi diversæ præscriptiones concurrant, una quâ præscribitur ipsi principali & generali annuæ obligationi, quæ se habet respectu omnium præstationum annuarum, & altera, quâ præscribitur obligationi speciali & secundariæ dandi res singulas annis singulis: in illa præscriptio computatur à die, quâ primitus in solutione cessatura est. *l. pen. in fin. C. de prescript. 30. ann.* in hac à singulis annis vel mensibus in quibus res illæ solvi debuissent. *d. l. cum novissimi §. fin. in pr.* Unde qui v. g. per 50. annos decimas bonâ fide non solvit, non tenebitur quidem illas decimas restituere quas primo decennio percepit, quia etiam respectu illarum 40. anni elapsi sunt, neque illas, quas ultimo decennio percepit quia illæ post præscriptionem jam completam perceptæ sunt, illas verò, quas intermedijs 30. annis percepit, restituere omninò tenebitur, cum respectu illarum (numerando præscriptionem à singulis annis quibus solvi debuissent) ex defectu 40. annorum, necdum completa sit præscriptio. Quam eandem interpretationem quondam docuit Reverendissimus Dominus Gregorius Kimpfler nunc Abbas Schyrensis, Professor

fessor & antecessor meus de hac Univerſitate
 noſtra olim ſua præclariffimâ doctinâ, nunc ſuis
 gratis meritiffimus. Videtur quidem in con-
 trarium facere, quod Imp. *in d. l. cum noviffimi.*
§. ſin. exemplum ſubjiciat de Emphyteuta (cu-
 jus etiam eſt obligatio annua) quòd nullo tem-
 poris curriculo rem Emphyteuticam tanquam
 propriam præſcribere poſſit. Sed, niſi fallor,
 ex illo exemplo noſtra ſententia non parum
 confirmatur; nam Imperator vult dicere,
 quamvis Emphyteuta poſſit præſcribere obliga-
 tioni dandi annum Canonem (aliàs enim fru-
 ſtrâ præmiſiſſet qualiter præſcriptiones circa ob-
 ligationes annuas computari debeant) non ta-
 men propterea poſſit prætere quòd res quo-
 ad dominium *directum* ad ſe pertineat, ex defe-
 ctu ſcil. poſſeſſionis, quam non habuit ut do-
 minus *directus*, ſed tantum ut Emphyteuta, quòd
 ſi interverteretur Domino poſſeſſio v. g. per a-
 lienationem in eum, qui rem tanquam liberam
 & propriam poſſideret, tunc etiam uſucapio
 quoad dominium *directum* procederet, ut ad-
 vertit Gloſſ. *in d. §. ſin. v. conductori. §. in l. 2.*
v. uſurper. Cod. eod. tit.

§ Sed *Quer. I.* Quanto tempore immunitas à
 ſolvendis decimis præſcribatur? Distingui-
 tur, an præſcriptio prætendatur contra Eccle-
 ſiam Parochialem, vel contra aliam Eccleſiam
 aut Monafterium, vel omninò contra privatum
 Clericum aut Laicum, in primo caſu requiritur
 cum titulo 40. annorum ſpatium, & ſine titulo
 tempus

tempus immemoriale. c. 1. de prescript. in 6.
 † In secundo casu 40. an. etiam sine titulo suffi-
 cient: & tertio, 10. cum titulo & sine titulo
 30, juxta vulgata præscriptionis Jura. Ante
 omnia tamen in hac immunitatis, sicut in qua-
 vis alia præscriptione *bona fides* requiritur, c. fin.
 de prescript. ut scil. immunitatem prætendens
 sine contumacia aut fraude justo errore ductus
 Decimas hæctenus solvere recusarit, puta quia
 agrum tanquam immunem à Decimis emit,
 venditore privilegiū vel compositionem cum
 Parocho factam allegante, vel quia putativum
 privilegiū habet aut sui antecessores nun-
 quam ab hominum memoria Decimas persol-
 verint. *text. in l. fin. ff. pro suo.*

Queritur II. An is, qui bonâ fide per 10. 10
 vel 20. annos Decimas Ecclesiæ non solvit, si
 ex postfacto ad solutionem Decimarum con-
 demnetur, teneatur non tantum Decimas fu-
 turi, sed etiam præteriti temporis persolvere?
 videtur quidem negativè respondendum, cum
 passim inter DD. conveniat, bonæ fidei pos-
 sessorem, à quo res possessa per sententiam e-
 vincitur, non teneri ad restitutionem fructu-
 um consumptorum, §. si quis à non Domino.
 35. *Inst. de rer. divis.* neque extantium, quos
 bonâ fide per triennium possedit, & consequen-
 ter usucepit. *Barth. in l. 4. §. fructus. ff. de usua-*
cap. Reyger. in thesauro jur. v. fructus. n. 57.
 Quòd autem præscriptio triennalis & quælibet
 minor decennio etiam contra Ecclesiam pro-
 cedat

cēdat, communis est DD. in *auth. quas actiones*
C. de SS. Eccles.

Verūm hac ratione dubitandi non obstante,
 puto etiam Decimas præteriti temporis resti-
 tuendas esse, nisi respectu singulorum anno-
 rum quadragenaria præscriptio intervenerit,
 etenim alia est ratio fructuum ex re aliena per-
 ceptorum & alia Decimarum, in fructibus præ-
 scribitur dominium verum & irrevocabile, cum
 prius fuerint reverà alieni & tantum in qua-
 si seu revocabili dominio possessoris, ad eum
 principaliter effectum, ut exclusà actione in
 factum possessor eos jure consumere potuerit,
Harp. in d. §. si quis à non Domino. n. 56. &
seqq. In Decimis autem præscribitur obligatio-
 ni, & actioni tanquam in quibus Ecclesia nec-
 dum in sui præjudicium dominium habuerit,
 sed actionem seu conditionem ex Canone *gl.*
in c. tua nobis. h. t. Constat verò, obligationes
 & actiones regulariter esse perpetuas & durare
 usque ad 30. & contra Ecclesias usque ad 40.
 annos. *Princip. Inst. de perpet. & temp. act. junct.*
L. omnes. & L. sicut. C. de præscrip. 30. annor.
 neque in Decimis rectè applicatur illa regula:
 quòd possessor bonæ fidei lucretur fructus,
 cum Decimæ respectu Parochi non se habeant
 per modum accessorij & fructuum, sed ipsæ per
 se principaliter sint in obligatione. Sicut si he-
 res frumentum defuncto mutuatum ignarus
 mutui tanquam proprium consumpserit, non
 ideò minus ex mutuo tenebitur.

Sed

Sed nunquid veriùs est, quod docet Pan. in
c. commissum. & in c. tua nobis. h. t. n. 12. De-
 cimas ante solutionem esse in dominio Eccle-
 siæ propter tex. in *c. moderamine. 16. q. 1.* ubi
vindicatio pro Decimis conceditur, quæ non
 nisi domino competere solet. *L. in rem. ff. de*
rei vind. & arg. l. ut inter. C. de SS. Eccles. in
 qua communiter notant Interpretes, quòd do-
 minium in Ecclesiam etiam sine traditione
 transferatur. R. hanc sententiam Panorm.
 procedere in quantum est Ecclesiæ favorabilis,
 ut scil. possit Decimas à tertio possessore vin-
 dicare. *C. cum non sit. & c. pastoralis. h. t.* ut bo-
 nis parochiani subhastatis in Decimis extanti-
 bus ante omnes privilegiatos creditores ponan-
 tur. *L. si ventri §. in bonis. ff. de Privil. Cred.*
 Non autem si exinde aliquod præjudicium Ec-
 clesiæ inferatur, si propterea breviori præscri-
 ptione damnificetur, ne quod in favorem Ec-
 clesiæ est introductum, in ejus odium retor-
 queatur. *C. quòd ob gratiam. de R. l. in 6.*

Quemadmodum in simili pupillus (à quo in
 bonum est argumentum ad Ecclesiam, *c. 1. de*
in integ rest) si absque tutoris autoritate mu-
 tuam det pecuniam, vel solvat debitori, ma-
 net quidem adhuc Dominus pecuniæ mutua-
 tæ vel solutæ, & si extet, eam vindicare potest,
l. non omnis. 19 §. 1. ff. de reb. cred. l. quòd si. 14.
§. fin ff. de solut. Sin autem pecunia consum-
 pta fuerit aut penerit penes accipientes, pupil-
 lus in sui præjudicium non censebitur habuisse
 domi-

dominium, sed mutuum vel solutio convalescet, & conditionem in mutuo, vel liberationem in soluto operabitur; ob eandem scilicet
 12 causam, *ne quid in favorem, &c.* † Pariter Clericus minorennis in beneficialibus causis habetur pro majore, unde & in ijs procuratorem constituere vel ipsemet agere poterit. *C. fin. de judic. in 6.* Sed & hoc dum de favore ejus agitur, quid ergò si inconsultâ facilitate ductus suum beneficium resignaverit, an exemplo minorennium læsorum in integrum restituetur? Affirmativa magis recepta est, ex eodem iterum fundamento, *ne quod in favorem. Covar. var. res. lib. 1. c. 5. n. 3. Zoës. ad tit. Decret. de in integr. restit. n. 4.*

13 *Quæritur III.* Qualiter immunitas à solvendis Decimis per contractum acquiri possit? quòd per gratuitam & liberalem compositionem, item etiam pro re aut Jure aliquo spiritali (v. g. si Religiosi obligati ad solvendas Decimas pro immunitate se obligent ad faciendas conciones in Ecclesia parochiali) immunitas rectè acquiratur, satis colligitur ex
 14 *statuimus. & c. veniens. de transact.* † ita tamen, ut nisi Superioris Autoritas interveniat, talis contractus minimè obliget Parochum successorum. *d. c. veniens.* quamvis enim successor hereditatis factum sui defuncti præstare debeat, ex cujus Persona lucrum sentit, & cum in eum omnes regulariter actiones passivè & activè transeant. *L. cum à matre. C. de rei vind. l. ex qua*

qua persona. l. 49. § l. qui in Jus. 7. ff. de R. l.
 Successor tamen in dignitate vel officio, cum
 omne suum Jus non à defuncto, sed ab electio-
 ne, institutione vel concessione superioris ha-
 beat, regulariter non tenetur stare pacto sui
 antecessoris, si illud pactum non sit jam absolu-
 tum & expeditum (ut venditio, donatio &c.
 circa res sine solennitate alienabiles) sed ha-
 beat causam continuam & etiam successorem
 obligare deberet ad aliquid de præsentis facien-
 dum vel patiendum, ut in remissione Deci-
 marum in futurum, in locatione rei Ecclesiasti-
 cæ & similibus, nisi tale pactum nomine Eccle-
 siæ scil. eum consensu superioris (vel in ma-
 joribus Ecclesijs cum consensu Capituli) fa-
 ctum sit. *Covar. var. res. lib. 2. c. 15. n. 6. Gi-
 tier. can. 99. lib. 1. c. 36.*

Quæritur IV. Quis in proposito veniat no-
 mine superioris? dissonant inter se CC. in prio-
 ri quæstione citata, in altero Episcopi, in alte-
 ro Summi Pontificis authoritas desideratur.
 Libenter dicerem, Monachos, de quibus *in d. c. veniens.* agitur, fuisse exemptos, vel sub im-
 mediata Jurisdictione Papæ, sed quia non ha-
 beo hujus assertionis speciale fundamentum,
 ideò satis placet, quod pro concordatione di-
 cit Panor. *in d. c. statumus.* Nimirum distin-
 guendum esse, an liberatio à Decimis per con-
 tractum quæritur in perpetuum vel tantum
 ad tempus: in primo casu, quia relaxatur Jus
 commune & contractus induit speciem privi-
 legij

legij

legij, requiretur consensus seu autoritas Papalis, in altero autem casu Episcopalis sufficiet. Item solam Episcopi Anthonitatem sufficere censet Panor. *d. l. si contractus fiat super Jure decimandi dubio & controverso*. Licet autem *per. d. c. veniens*. in transactione (quae tantum fieri potest super re dubia. *l. i. de transact.*) requiratur Consensus Papalis. Nihilominus illum text. de transactione sine causae cognitione & evidenti utilitate Ecclesiae parochialis in ita intelligit gl. *in d. c. statuimus*. Barb. *in eod. c. veniens*. n. 3. Porro quod de Episcopo dicitur, de Abbatibus quoque sentiendum est circa parochias suis monasterijs pleno Jure incorporatas, quia ex communi DD. sententia per talem incorporationem, Jurisdictionem quasi Episcopalem acquirunt, ut inter alia etiam auctoritatem in alienatione rerum ad hujusmodi parochias pertinentium interponere valeant. *Pan. in d. c. statuimus. de transact.* n. 4. *Innoc. in C. statuimus. in fine. gl. in Clem. 1. in v. proprij. de reb. Ecclesiast. non alienand.* Kob. *de Jurisd. in exempt. pag. 1. q. 9. n. 7. § pag. 4. q. 20.*

16. *Queritur V.* An immunitas à solvendis Decimis pro pecunia vel alia re temporali acquiri possit? Negativae favet text. *in c. fin. de rerum permutat.* eamque multi DD. sequuntur cum Henr. Canis. *de Decimis cap. 17. n. 18.* Sed videtur mihi affirmativa satis probabiliter defendi posse hoc saltem sensu, quod per eorum tractum

tractum v. g. emptionis, qui inicitur super immunitate, censeantur Decimæ, quatenus considerantur ut fructus imposterum nascituri, & decimationi obnoxij in proprio agro emi seu acquiri. Etenim valere emptionem fructuum, qui nascituri sunt, text. est in *L. nec emptio. 8. De contrah. empt.* Item quod rem, quæ mea est, possim emergere sub conditione, & in illum eventum, ubi mea esse desierit, aperte probatur ex *L. existimo. 61. ff. jam dicto tit.* unde rectè advertit Barb. in *d. c. fin. n. 2. Moneta de Decimis. c. 5. n. 130.* quod in illo *c. fin.* pecunia data sit pro decimationibus id est Jure decimandi in alienis fundis, non verò pro immunitate & fructibus in proprio agro percipiendis. Dices: saltem Parochus accipiendo pecuniam pro immunitate vendet Jus decimandi, quod in agro habuit, vendere autem Jus decimandi quod spirituale est, simonia censetur. *d. c. fin. R.* non esse propriè venditionem Juris decimandi, sed fructuum nasciturorum, ut dictum. Si enim esset propria venditio Juris decimandi, deberet id emptori acquiri, emptor autem non percipit fructus tanquam decimator, sed tanquam Dominus & ut jam ab onere Decimarum liberus, sicut superius etiam de præscribente immunitatem traditum.

Quæritur VI. Utrum pauperes, qui non plus colligunt ex fructibus, nisi quantum sibi & suæ familiæ sufficit ad alimentationem, sint immunes à solvendis Decimis? Pro affirmativa, quam

quam

quam tenuit Melendus antiquus Canonista apud Innoc. in c. licet. de cens. facit, quòd non videatur Eccles. velle obligare pauperes ad dandas Decimas, quæ jubet, ut Clerici pauperibus liberaliter subveniant. C. aurum. 12. q. 1. E contra negativam communiter amplectuntur DD. cum gl. fin. in c. quia tua. 12. q. 1. Sylv. de Dec. n. 13. Rebus. de Decimis. q. 5. n. 14. Eò quòd Decimæ solvendæ sint instar debiti. C. Paroch. h. t. in debito autem non habeatur paupertatis respectus, nisi postquam debitor bonis cessit, & propterea quòd ad solvendas Decimas non tantum personæ, sed agri & fundi ipsi obligati censeantur. C. de terris. h. t. debeanturque Decimæ Deo in recognitionem universalis dominij, quod non tantum divites sed & pauperes oportet recognoscere. Ultramque sententiam ita conciliandam esse puto, quòd pauperes à solvendis Decimis ipso Jure quidem liberati non sint, debeat tamen ipsis remissio per Parochos fieri. Pan. inc. cum homines. n. 5. h. t. SUAR. de Relig. tom. 1. l. 1. c. 16. sub n. 16.

18 *Queritur VII.* Pro coronide hujus materie decimarum, quis in causa decimarum sit Judex competens! R. Causam decimarum (si petitorio agatur) accenseri spiritualibus, arg. d. c. fin. de rerum permut. c. Parochianos. Et c. tua. 25. h. t. Ideoque regulariter ad Judicium Ecclesiasticum pertinere, d. c. tua. c. 2. de iudic. dico, si petitorio agatur, nam si solum agatur possessorio iudicio, & v. g. Parochus vel alius Ecclesiasticus

ficius conveniat Laicum *interdicto adipiscenda*,
relinenda, vel recuperanda possessionis, quærat, an
 Decimæ sine fraude & integræ solutæ sint,
 &c. plurimorum est opinio hanc cognitionem
 esse *mixti fori* & etiam ad Laicum Judicem
 pertinere. *arg. c. 2. de lutejur. in 6. junct. c. ult.*
de foro Comp. in 6. ubi executio Juramenti (quod
 utique spirituale est) ad utrumque Judicem
 pertinet, diversa enim est possessio à propieta-
 te. *L. naturaliter. 12. §. 1. ff. de acquir. poss.*
Henr. Canis de Decim. c. 18. n. 13. Idem est,
 si ex contractu actio intentetur, quæ non tam
 Jus decimandi quam ipsos fructus concernat,
 v.g. pro mercede locationis vel pretio emptio-
 nis solvendo &c. Si tamen contra Ecclesiam
 vel Ecclesiasticum agatur *possessorio*, vel alia
 actione, tantum Ecclesiasticus Judex erit. *c. si*
diligenti. de foro Comp.

Quid, si Laicus contra Laicum agat petito-
 rio Judicio super Decimis ante Concil. Lat.
 vel per Privilegium acquisitis, & actor Deci-
 mas ab altero possessas titulo hereditatis, legati,
 empti &c. ad se pertinere contendat? R. non
 videri improbabile, tales Decimas præsertim
 consuetudine accedente censerentur inter alias res
 patrimonialiter Laici, quæ Judicio sæculari sub-
 jacent, dum modò non simul involvatur quæ-
 stio tangens radicem Juris decimandi ex SS.
 Canonibus dependentem, veluti an Privile-
 gium, infeudatio, vel alienatio Jure Canonico
 MAN. PAROCH. Ll sub-

substituerit, articulus à Judice Ecclesiastico decidendus foret, arg. *C. tuam. de Ord. cognit.*

CAPUT II.

De Primitijs & Oblationibus.

SUMMARIUM.

1. *Differentia inter Decimas, Primitias, & Oblationes.*
2. *Quid debeat nomine Primitiarum.*
3. *Primitia possunt abrogari per consuetudinem.*
4. *Ex communi sententia non est praeceptum faciendi oblationes.*
5. *In actibus merae voluntatis non inducitur consuetudo.*
6. *Quo fundamento procedat consuetudo circa oblationes.*
7. *Etiā stante consuetudine non peccat, qui aliā quando omittit facere oblationes.*
8. *Parochianis non facientibus oblationes non debet Parochus negare Sacramenta.*
9. *Regulariter oblationes intra fines Parochiae factae pertinent ad Parochum.*
10. *Oblationes factae in Ecclesiis Regularium pertinent ad Regulares, de funeralibus tamen debetur Parocho portio Canonica.*

INTER DECIMAS, PRIMITIAS, & OBLATIONES hanc constat esse differentiam, quod Decimae singulis annis in recognitionem

tionem universalis Domini de omnibus fructibus, *Primitiæ* tantum semel de primis fructibus Novalium agrorum, & animalium in signum gratitudinis erga Deum, *Oblationes* sine determinatione temporis, qualitatis aut quantitatis ex causa devotionis persolvantur.

Discussâ materiâ Decimarum circa Primitias & Oblationes.

Quer. I. An nomine Primitiarum omnes primi fructus debeantur? *R.* Primitiarum nomine in fructibus agrorum tantum portionem aliquam quæ quadragesimam partem ipsorum fructuum non excedat, in animalibus verò non ipsum primigenitum in natura, sed de ejus æstimatione quadragesimam vel sexagesimam partem, juxta locorum consuetudinem persolvendam esse. *t. & gl. in c. 1. De Decimis.*

Quer. II. An Primitiæ per contrariam consuetudinem abrogari possint? *R.* Affirmativè, ita enim vix alicubi videmus Primitias exsolvi, & quamvis Primitiæ debeantur ex præcepto, tamen hoc præceptum in nova lege non esse Juris Divini probabilius existimo, quemadmodum supra de præcepto solvendi Decimas dictum est. Neque obstat, quòd primitiæ debeantur ex gratitudine erga Deum, gratitudo autem consuetudine tolli non possit, nam responderetur, quòd quidem gratitudo in genere (id est, ut aliquis non teneatur esse gratus erga Deum) utique nulla ratione tolli possit, in specie autem, ut ex causa gratitudinis præcisè hoc vel illud solvi

debeat, non apparet, cur illi nequeat, possunt enim homines per preces aut alia pietatis opera suam erga Deum gratitudinem demonstrare.

4 *Quar. III.* An si præceptum aliquod, ex quo Parochiani cogantur certis temporibus Oblationes facere? Difficultatem movet. *cap. omnis Christianus. 69. De Consec. dist. I.* ubi hæc verba leguntur: *Omnis Christianus procuret ad Missarum solennia aliquid Deo offerre & ducere ad memoriam quod Deus per Moysen dixit, non apparebis in conspectu meo vacuus. Etenim in collectis SS. Patrum liquidò apparet, ut omnes Christiani offerre aliquid DEO ex usu SS. Patrum debent, &c.* Verùm communis est sententia, nullum esse præceptum de Oblationibus faciendis, imò de ratione Oblationis esse ut sit spontanea juxta illud *Exodi, Ab omni homine, qui offert ultroneus, accipietis eas,* textum verò *in d. c. omnis Christianus,* cum *Glos. DD.* intelligunt procedere in calu, quo Parochus congruam sustentationem ex Decimis non haberet, *Pan. ad rub. de Parochis. n. 3. Gutierrez Canon. qq. lib. 2. q. 21. n. 139. & seq.* Ego quid in hac quæstione sentiam, ex resolutione sequentis quæstionis apparebit.

5 *Quar. IV.* Utrum per consuetudinem obligari possint Parochiani ad præstandas certas Oblationes? In affirmativam passim conveniunt *DD. arg. c. ad Apostolicam. 42. de Simonia.* Sed videtur non leviter obstare generalis doctrina, quam tradunt *Interpp. in c. Abbate. de R. S.* & in

Et in l. 2. ff. de via pub. quod in actibus meræ voluntatis non introducatur consuetudo neque præscriptio. Respondet quidem Guttierrez *Can. 99. lib. 2. c. 21. n. 144.* hanc doctrinam fallere quando de favore Ecclesiæ agitur; quæ tamen responsio non videtur in Jure aliquod solidum fundamentum habere, neque probatur in *c. veniens. 10. de testib.* quod allegat Gutier. in quo licet dicatur, quod Parochiani *consueverint* vinum beneficium dare, non tamen ibi exprimitur, qualiter hæc consuetudo introducta sit, ex pacto, vel propter necessariam sustentationem Parochi, &c.

Quare puto hanc difficultatem aliter solven- 6
dam esse, & ut liberè dicam, quod sentio, ad summum concedo Oblationes quoad *quantitatem & qualitatem esse meræ facultatis*, in genere autem & quoad se existimo habere aliquod principium obligationis ex Jure divino *ex c. 23. Exodi* acceptum in nova lege per usum SS. Patrum, ut *ex d. c. omnis Christianus. dist. de consec.* satis apparet. Enimverò mihi planè persuadeo autoritate *tex. nimis clari in d. c. omnis Christian.* olim in Ecclesia fuisse generalem usum per illum Canonem confirmatum, ut fideles certis saltem anni festivitibus inter Missarum solennia Oblationes facerent: quare si in aliquo loco fideles id ipsum etiam hodie observent, videntur vel illum Canonem ab antiquo retinuisse, vel de novo in usum deduxisse. Quod verò *gl. citatum Canonem interpretetur pro-*
cedere

cedere supposita necessitate Parochi; hanc interpretationem verbis textus generaliter loquentis non correspondere, & propterea *miseri eordem* esse notat aliqua glossella marginalis superaddita. Haud quidem diffiteor quin Parochiani compelli possint ad faciendas oblationes Parocho, si aliunde congruam sustentationem non habeat, id tamen non probatur nec dicitur in illo tex. *e. omnis Christianus*. sed potius evincitur ex principio Juris Divini, & Naturalis ut *is, qui servit Altari, vivat de Altari, &c.*

Dices, si saltem quoad *quantitatem & qualitatem* oblationes sunt meræ voluntatis, quomodo ergo per consuetudinem introduci potest, ut Parochiani teneantur hoc & non aliud offerre, v. g. certam quantitatem ceræ, certum numerum ovorum, &c. *R.* Si tales Oblationes sint valde ab antiquo fieri solitæ & Parochus cæteroquin nullas percipiat decimas *minutas*, planè credibile est, quòd ejusmodi oblationes nec quoad *quantitatem & qualitatem* sint meræ voluntatis, sed sint surrogatæ in locum Decimarum *minutarum* arg. eorum quæ infra *de Sepulchris q. 12. vers. 4. cum Decima.* & oblationes successisse in locum *primitiarum* usu abrogatarum censet Rebus *de decim. q. 1. n. 25.* dicitur. Quòd si autem Parochus simul percipiat Decimas *minutas*, vel non percipiat quidem, prædictæ tamen Oblationes in certa specie primùm ante decennium v. g. inceperint fieri, censeo puncto Juris esse conformis, in ijs non

non aliter induci præscriptionem vel consuetudinem, quam si Parochianis aliquando ab illis Oblationibus cessare volentibus Parochus bonâ fide (ductus sententiâ Gutierrez supra n. 5. relatâ) contradixerit, & ita Parochianos huic contradictioni acquiescentes in purativâ obligatione & se in possessione hujus Juris perpetuo percipiendi certas oblationes constituerit, per ea, quæ docet gl. in l. qua luminibus. ff. de servit. urb. prædior Arnold Rath. in tract. de usucap. c. 4. ass. 5. † Cæterum circâ hanc quæstionem adhuc notari potest, quod dicit Sylv. v. Decima. n. 4 Oblationes ratione consuetudinis esse in præcepto, quomodo est ipsa consuetudo, scil. quod offerat major pars populi, non autem semper singuli de populo, sed solùm pro majori parte solennitatum, unde non erit alicui mortale si oblationem nonnunquam intermittat.

Quar. V. An si parochiani per consuetudinem obligati ad faciendas oblationes, aliquando recusent eas facere, liceat Parocho propriâ autoritate sine Judicio Episcopi à Divinis Officijs & Sacramentorum administratione cessare? † R. Negative, tum quòd sæpius ejusmodi consuetudines requirant causæ cognitionem, an legitimè introductæ sint, & Parochus non debeat esse Judex in propria causâ: tum etiam & vel maximè quòd talis cessatio à Divinis videretur habere aliquam speciem simoniæ, quasi verò Parochus tantùm vellet Divina pro-

Ll 4 pter

pter pecuniam & oblationes administrare. *arg. c. cum in Ecclesia 6. De Simon. Gutier d. c. 21. n. 152.*

9 *Quer. VI.* Cujus sint Oblationes quæ non fiunt immediatè ipsi Parocho, sed vel alteri Sacerdoti celebranti, vel cartæ alicui imagini aut in speciali quadam Capella? &c. Nisi offerentes aliud intenderint, aut consuetudine & præscriptione aliud introductum sit, omnes oblationes intrà fines alicujus Parochiæ factæ censentur esse de Jure Parochiali & pertinere ad Parochum. *c. pastoralis. & c. quoniam. De Decim. Pan. in rub. de Paroch. n. 4. Zerola in praxi Ep. p. 1. v. Parochia. v. ad quintum. & communiter alij.* Notanter autem dixi, nisi offerentes aliud intenderint, nam si v. g. Capella vel Ecclesia, in qua fiunt ejusmodi Oblationes, indigeat ædificatione, reparatione, aut (propter modicam ejus dotem) necessaria conservatione, in dubio Oblationes in ea potiùs intuitu ipsius, quàm Parochi factæ censentur, & consequenter non Parocho sed Ecclesiæ seu Capellæ acquiruntur. *Riccus in praxi aur. p. 4. Resol. 297. Rebus. de decim. q. 1. n. 30.*

10 *Quer. VII.* An etiam Oblationes quæ fiunt in Ecclesijs Regularium in quibus ipsi Regulares non habent Jura Parochialia, pertineant ad Parochum? Affirmat Azor. *Instit. Mor. p. 1. lib. 7. c. 27. q. 13.* nisi Regulares speciali Privilegio aut præscriptione contra Parochum muniti sint. Verùm quia hæc sententia nullo ju-
ris

is fundamento subnixa, est contrarium dicendum, cum Pasqual. in *addit. ad Laurent. de Franch. p. 2. q. 69. text. in c. 1. de stat. Mon. & c. nimis iniqua. De Excess. Pral.* ubi disertis verbis statuitur, quòd nec Ordinarij locorum nec Parochi possint Regularibus circa oblationes apud eos factas præjudicare. Quò faciunt etiam declarationes Card. quas refert Pasqual. *d. 1. n. 3.* & Petrus de Murga in *suis qq. Pastor. p. 3. q. 8. n. 7. & 8.* Quòd nimirum Regulares possint in missa recipere Oblationes fidelium, dummodò à perambulationibus per Ecclesiam ac similibus Elemosinarum extorsionibus abstineant. Quid autem dicendum sit de illis oblationibus, quæ fiunt in Ecclesijs Regularium occasione sepultura, quam apud eos Parochianus aliquis eligit, inferius in cap. seq. dicitur. nimirum quòd de Jure ex his Oblationibus debeat Parocho *portio Canonica*, ut qui Sacramenta administrando onus habuit cum vivente, etiam de funere sentiat utilitatem.

CAPUT III.

De Sepulturis.

SUMMARIÆ.

1. *Olim cadavera non licebat sepelire in Ecclesia.*
2. *Cur cadavera in locis sacris sepeliantur.*
3. *Jus funerandi computatur inter fura Parochialis.*
4. *Quilibet debet sepeliri in Ecclesia Parochiali nisi habeat sepulturam electam, vel Majorum.*

Ll §

5. Uxor

5. *Uxor sepeliri debet cum marito.*
6. *Quid, si sepulchra Majorum sint in diversis Ecclesijs.*
7. *Ad electionem sepulture qualis solennitas vel probatio requiratur.*
8. *Non licet Religiosis Parochiam alienam ingredi ad tollendum funus.*
9. *Videtur congruum, ut maritus post uxorem defunctus cum eadem sepeliatur.*
10. *Prelatus Regularis potest sibi eligere sepulturam.*
11. *Religiosus decedens in loco remoto extra Monasterium potest sibi eligere sepulturam.*
12. *Novitius in Monasterio sepeliri debet, licet ante mortem fuisset in proposito redeundi ad seculum.*
13. *Cum Parochianus alibi eligat sepulturam, debetur Parocho portio Canonica, & quid veniat hoc nomine.*
14. *Qualiter prohibitum sit aliquem inducere ad eligendam sepulturam.*
15. *Tituli, ex quibus aliquid accipi potest in sepultura.*
16. *Non licet propter mortuaria non soluta corpus inhumatum relinquere.*
17. *Qui non gaudeant sepulturam Ecclesiasticam.*
18. *Gravis metus quando excuset à transgressione legis humanae.*
19. *Excommunicati etiam non denunciati privantur sepulturam, nisi excommunicatio sit occultam.*
20. *Se ipsos occidentes qualiter priventur.*
21. *Duellantes quando privandi sepulturam.*

22. *Suscipientem duellum honoris defendendi causa aliqui saltem in conscientia excusant, quod non videtur practice admittendum.*
23. *Etiam supposita sententiâ illa excusante occumbens, in tali duello privatur sepulturâ.*
24. *Multa fiunt sine culpa vera, qua non fiunt sine culpa presumpta.*

Diversos apud diversarum gentium Nationes extitisse modos procedendi cum corporibus defunctorum heroico carmine narrat Silius Italicus & post illum Cassianus in *Catal. Gloria mundi. p. 2. consid. 5.* alibi feris, alibi igni, aquis alibi aut aëri lenta tabe diffluentia committebantur, &c. Sed inter Christianos usitatus mos est defunctorum corpora in terram defodere, ut juxta illud *Gen. 3. cap. Homo de terra sumptus, & pulvis, rursus in terram & pulverem revertatur.* In quem finem piè admodum Majores nostri cum ipsa nascente Ecclesia constituerunt cœmeteria seu loca Deo consecrata, in quibus fidelium cadavera tumularentur. quamvis olim prohibitum fuerit, ne quispiam ipsa in Ecclesia (ubi Christus immolatur, cui mors ultra non dominabitur) sepeliretur. *c. precipiendum. 13. q. 2.* postea tamen partim Jure, partim consuetudine introductum est, ut Episcopis, Abbatibus, aliisque pijs & honestioribus præsertim Laicis in ipsa Ecclesia locus sepulturæ concederetur. *c. nullus. 13. q. 2. †* Quod verò cadavera potius in locis sacratissimis maxime propè templa constitutis, quam in profanis sepeliantur, fit,

fit,

fit, ut minùs à spiritibus immundis vexentur, ut animæ consequantur patrocinium Sanctorum, quibus Ecclesia cum cœmiterio dedicata est, ut vivi templū intrantes sæpiùs in suis precibus defunctorum & ibi sepulorum memores reddantur. *c. cum gravius. Sc. anima. d. q. 2.*

3 *Quæritur* autem; an omnes Ecclesiæ habeant Jus sepeliendi defunctos? *¶* Jus funerali computandum esse inter Jura Parochialia, propterea cessante privilegio vel consuetudine ne quidem Monasteria quæ populum aut Parochiam non habent, extraneos defunctos sepelire posse, præter suos Religiosos Professos & Hospites itidem Religiosos apud eos morientes. *c. i. 16. q. 1. c. in nostra. 10. de sepult. dico, cessante consuetudine; nam hodie omnia Monasteria vel ex privilegio vel consuetudine Jus sepeliendi defunctos habere, saltem si ibi sepulturam elegerint refert Lancellotus, in suis instit. de sepult. §. 1. in gl. & si juxta textum in c. 2. sine h. t. in 6. valet electio sepulturæ etiam in loco minùs Religioso, ergò multò magis hodie in quolibet loco Religioso sepultura eligi poterit. Cæterùm jus sepeliendi ac cœmiterium alicui Ecclesiæ per Episcopum rectè concedi, decisionem Rotæ adducit Barb. de off. Par. p. 3. c. 26. n. 14.*

4 *Quæritur II.* An ergò quilibet in sua Ecclesia Parochiali vel ejus cœmiterio sepeliendus sit. *¶* Imprimis attendendum esse, an defunctus certam aliquam sepulturam in alia, quam sua

sua Ecclesia Parochiali elegerit, quod cum Jura omnibus permittant etiam filiolarum, sine consensu patris, etiam in quacunque Ecclesia vel cœmeterio ejus voluntatem implere modis omnibus oportet. *c. 4. 13. q. 2. c. 1. Ext. de sepult. c. 4. & passim. Eod. in 6.* Sin autem intestatus quis decesserit, cujus tamen Majores certam pro sua familia constituerint sepulturam in hac potius, quam Ecclesia Parochiali tumulari debet. *c. 2. & 3. h. t. in 6.* Quod si denique nec defunctus ipse, nec Majores ejus certum sepulture locum sibi determinaverint, ad Ecclesiam suam Parochialem, quamvis extra eam mortuus fuerit, deferendus erit, dummodo ad illam commodè deferri possit. *d. c. 3. h. t. in 6.* adeo ut si quis alienum parochianum contra jus proprii Parochi sepelierit, possit ad restitutionem cadaveris, cum omnibus, quæ occasione sepulture quomodolibet acceperit, conveniri. *c. ex parte. & c. cum liberum. h. t. c. 1. Eod. in 6.* Porro nomine Parochiæ non tantum venit locus, ubi quis *verum domicilium* habitationis perpetuæ tanquam civis & incola collocavit, sed etiam *quasi domicilium*, si nimirum in loco per notabile tempus, ut per majorem anni partem, aut defacto habitaverit, aut saltem animo habitandi advenerit. istud enim *quasi domicilium* ex recepta DD. sententia fundat jurisdictionem fori penitentialis ad recipienda Sacramenta & Ecclesiasticam sepulturam. *Sanch. de Matrim. lib. 3. disp. 23. n. 13. Tusc. L. S. Genet. 198. n. 7.*

deci-

decisum est tamen *in c. 3. h. t. in 6.* quod habens domicilium in civitate vel castro, quando se transfert in villam recreationis causa, vel ut ruralia exerceat in eadem, si non electa sepultura ibidem decedat, non in Ecclesia dictae villae, sed in sua Parochiali, vel sepultura Majorum debeat sepeliri. Si defunctus in duobus locis aequaliter domicilium habuit, v. g. in uno per aetatem, in altero per hyemem, & in duabus Ecclesijs Parochialibus Sacramenta frequentare soleat. in illa sepelietur, in qua decessit, vel si extra utramque mortuus sit, ad quam arbitrio propinquorum facilius deportari poterit. ubi enim duo vel plures habent aequale jus & singuli in solidum ad rem, ordinariè melior solet esse praecipantis conditio, *arg. c. cum plures. 8. de officio deleg. in 6.*

5 Circa uxores speciale est, quod sicut in vivis relicta familia propria secuta sunt viros suos, ita post mortem non in sepulchro familiae, sed matritum tumulandae sint, nisi propriam sibi met elegerint sepulturam, vel nisi divorcium perpetuum ex causa adulterij vel haeresis (secus si temporale tantum ex causa saevitiae, vel morbi contagiosi) intervenerit, nec id ante mortem reconciliatum sit. Quod si aliqua plures successivè maritos habuerit, cum ultimo, cujus nomen & statum retinuit, sepelietur. *tex. & DD. in c. unaquaque. 13. q. 2. c. 3. h. t. in 6.*

6 *Quaeritur III.* Quid dicendum, si sepulchra Majorum sint in diversis Ecclesijs; &. In hac quaer.

quæstione tres casus esse distinguendos. I. Si in una Ecclesia sepultus sit Abavus, Proavus. In alia verò Pater & Avus, filius propter majorem conjunctionem cum Patre & Avo sepelietur. II. Si Avus, Proavus, & Abavus in uno loco sepulti sint, Pater verò elegerit sepeliri in alio, filius non cum patre, sed potius cum Avo & Proavo sepelietur. *per tex. inc. fraternitatem. Ext. c. is qui h. t. in 6.* ubi dicitur, quemlibet in eo loco sepeliendum esse, in quo parentes & majores ab antiquo soliti sunt tumulari. III. Si Pater, Avus, & Proavus in diversis locis tumulari sint, nonnulli censent, filium in Ecclesia Parochiali sepeliendum esse, quasi hoc casu cesset sepulchrum Majorum; alij contra volunt, Patrem sequi debere. *authoritate tex. inc. unaqueque. 13. q. 2. §. item in novo. vid. Syl. v. sepultura. n. 8.* Mihi prior sententia videtur venior, pro conciliatione tamen alteram tunc amplector, si pater non simpliciter pro se tantum, sed universim pro sua familia sepulturam elegerit; de quo casu non obscure loquitur *tex. in d. §. item in novo.*

Quæritur IV. Utrum ad electionem sepul- 7
turæ requiratur aliqua solennitas? *R.* Quamvis electio sepulcræ sit species ultimarum voluntatum, *ut per gl. addit in c. 1. h. tit. in 6. in v. prædictos. arg. c. ultimas. 13. q. 2.* Nihilominus tamen cum sit dispositio ad *pias causas*, probabilius judico, nullâ aliâ solennitate muniri debere, nisi quod eligens sit pubes. *c. pen. h. t. in 6. com-*
pos

pos mentis, & sufficienter constat de ejus voluntate. Nam quòd favore militiæ *in tit. de militari testamento.* & favore Patriæ potestatis *in L. hac consultissima. S. ex imperfecto. C. de testam.* concessum est, ut testamentum militis, & patris inter liberos nullam solennitatem, sed tantum probationem requirat, idem etiam DD. communiter & rectè *ad pias causas*, favore earundem, & propter salutem animæ, pro qua defunctus tale testamentum fecit, extendunt, & ita ut ne quidem duo testes de quibus fit mentio *in c. relatum. 11. de testam.*, ad substantiam necessarij sint. *Cov. in c. relatum. n. 12. Tyraquel. de privilegio pie cause, privilegio 2.* Quod verò ad probationem electionis sepulturæ attinet, illa non minus exacta requiritur, quia licet præjudicium Parochialis Ecclesiæ interveniat, id tamen non est valde notabile. Unde electionem sepulturæ probari posse per testes singulares, & unum etiam concurrentibus adminiculis & quidem per solum Confessarium, cui tanquam interpreti voluntatis defuncti sit fides habenda. *arg. l. 1. in fin. & ibi DD. ff. de V. O. tradit Pasqual. in addit. ad Lauret de Franch. in controuv. inter Episc. & Regul. p. 2. q. 64. n. 3. & seqq.* Solum tamen propositum eligendi sepulturam, antequam quis actu eligat, nihil operatur. *Lauret. de Franch. d. q. 64.*

8 *Quar. V.* An Religiosi, quibus vel ob electionem sepulturam vel sepulchrum Majorum Jus funerandi cadaver competit, possint propria

autho-

auctoritate illud de domo tollere, & per alienam Parochiam processionaliter ad suam Ecclesiam deferre? *R.* Omnium primò attendendam esse loci consuetudinem, vel specialia pacta cum Parocho inita, *arg. c. 1. de pact. in 6.* Ceterùm abstrahendo à speciali consuetudine, pacto vel privilegio, Juri conformiùs censeo non licere ad tollendum funus alienam Parochiam sine licentia Parochi ingredi. *arg. c. un. 13. q. 1. pro quâ sententiâ etiam Bullam Leonis X. allegat Zypæus in Annal. Iur. Pont. tit. de sepult. n. 5. & seqq.* eo ferè modo, quo de Jure Civ. cuilibet quidem competit Jus venandi, alienum tamen fundum ingredi à domino prohiberi potest. *S. fera. 12. 1. de rer. divis.* Notandum proinde est, quòd Parochi corpora defunctorum in Ecclesijs Religiosorum humanda usque ad Ecclesias præfatas associare possint, & ibi permanere, non tamen cum stola, neque ibidem decantantes aut aliam functionem facientes. *ita ex Declar. Card. & Tamburino docet Petrus de Murga in quest. past. p. 3. q. 7. n. 6.*

Quer. VI. An si uxor specialem sepulturam sibi elegerit, & ante Maritum defungatur, debeat Maritus postea sine electione sepulturæ decedens cum illa sepeliri? *Panorm.* quamvis primâ fronte id affirmaverit, tamen mox in negativam magis propendere videtur. *in c. de uxore. b. t. n. 7.* eo quòd Jura tantùm de Uxore loquantur, neque fœmineo vocabulo masculi continentur, ut ait *J. C. in l. si ita scriptum. de leg.*

MAN. PAROCH.

M m

2, & 1

2. & uxor quidem Virum, non autem Vir Uxo-
rem sequatur.

Ego puto non improbabiler hoc modo dis-
tingui posse ; ut siquidem Maritus habuerit
sepulchrum Majorum debeat potius exemplo Pa-
triarcharum cum suis Patribus tumulari. Sin
autem nec specialiter *electam* nec *sepulturam*
Majorum habeat, & matrimonium in concor-
diâ transactum sit, existimo satis congruè dici
posse maritum potius cum Uxore, quàm in
Ecclesia Parochiali sepeliendum esse, etenim
propter individuum vitæ societatem, affectio-
nem & unionem conjugalem Jus disposuit, ut
uxor sepeliretur cum marito ; quæ ratio cum
etiam ex parte mariti procedat, idem sanè &
circà hunc statuendum erit. *c. inter corporalia.*
vers. sicut ergo. De translat. Episc. quæ extensio
Juris satis ex præsumptâ voluntate Mariti de-
functi induci potest, si enim sciens uxoris ele-
ctam sepulturam & non faciens contrariam dis-
positionem, videtur planè ob maritalem affe-
ctionem eandem tacitè saltem etiam elegisse, ut
quorum mens una fuit in Domino, eorum quoque
corpora sepultura non separaret, sicut in simili di-
citur, in c. unaquaque. 13. q. 2.

10 *Quar. VII.* An Prælatus Regularis possit sibi
eligere sepulturam? Affirmativa communis est
apud Pasqual. *in addit. ad Lauver. de Franch. p.*
2. q. 61. n. 3. arg. à contrario sensu *cap. fin. b.*
2. in 6. nam ibi decernitur Religiosos non posse
sibi eligere sepulturam, qui cum alterius pote-
stati

stati subjecti sint, velle *proprium* non habent: unde cum Prælati circa ea quæ pertinent ad Regimen Conventus & sui ipsorum habeant *summe velle*, poterunt eligere. Verùm advertendum esse ait Pasqual. *d. l.* quòd huiusmodi electio sicut quælibet potestas debeat esse rationabilis, unde nullam fore censet electionem Sepulturæ, si eligeret Prælati in loco, quò deferri non posset sine notabilibus expensis: aut si ex tali electione læderetur honor & bona opinio Religionis, sicut læderetur, si non appareret specialis prærogativa loci electi, quæ esset præponderans motivum ad relinquendam rationabiliter Sepulturam in proprio Monasterio.

Quar. VIII. An Religiosi inferiores possint sibi eligere Sepulturam, si extra Monasteria decedant? etiam hic affirmativa communior & probabilior est, dummodo Religiosus ita remotè à suo Monasterio decedat, ut ad id commodè deportari non possit. Nam in *c. fin. h. t. in 6.* ubi Religiosis interdicitur electio Sepulturæ, apertè additur hæc exceptio, *nisi tam remotè à Monasterijs moriantur, ut commodè ad ipsa deferri nequeant.* Pasq. *d. p. 2. q. 60. n. 3.* & plurimi apud eum *cc. facit tex. in 6. nimis iniqua. 10. de excess. Pralat.*

Quar. IX. An Novitius qui sine electione sepulturæ decedit, sepeliendus sit in Monasterio vel Ecclesia sua Parochiali? Pro Ecclesia Parochiali respondet Pet. de Ubaldis *de Canon. Epis. t. n. 34.* Angelus *in v. sepultur. n. 26.* eo quòd

M m 2

No:

Novitij non sint verè Religiosi seu de corpore Monasterij. Nihilominus dicendum est, Novitios in ipso Monasterio sepeliri debere, quia quoad plerosque effectus (extra votorum obligationem) Religiosis connumerantur; nimirum quoad Sacramentorum perceptionem, privilegium Canonis. *c. Religioso. de sent. excom. in 6 & fori, Navar. Cons. 5. & 6. de foro comp.* Sed quid si Novitius ante mortem fuisset, in proposito redeundi ad sæculum, nunquid, quia tunc elegisset mori in sæculo, censendus foret etiam extra Monasterium elegisse sepulturam? Negativa verior est contra Syl. *v. sepultura. q. 8.* quia solum propositum non extrahit Novitium à statu Novitiorum, sicut nec voluntas mutandi Patochiam subtrahit à Jure Parochi. *arg. l. domicilium. ff. ad municipalem, &c.* Sed requiritur factum solvens illum contractum, quo Novitius se tradidit experiendum Religioni, & ipse acceptavit Religionem experiendam, *Lauret. de Franch. in controv. inter Episc. & Regul. pag. 2. q. 57.*

- 13 *Quar. X.* Quid Juris habeat Parochus, si Parochianus alibi elegerit sepulturam? *R.* Quòd debeat ipse portio canonica de ijs, quæ alteri Ecclesiæ, ubi sepultura electa est, occasione funeris obveniunt, ut qui Sacramenta administrando onus habuit cum vivente, post mortem ejus etiam de funere aliquod emolumentum participet. Si quis in duobus locis æqualiter habuerit domicilium in tertio elegerit sepultu-

pulturam, portio Canonica inter utriusque Ecclesie domicilia dividenda erit. *c. 2. h. t. in 6.* & quidem si de puncto Juris communis præsertim antiqui loquamur, hæc portio aliquando est dimidia, aliquando tertia. Et aliquando quarta pars pro cujusvis loci consuetudine, non tantum de candelis, oblationibus, panno tumbæ, &c. sed etiam de omnibus quæ vel titulo institutionis vel legati defunctus pro anima sua Ecclesie electæ sepulturæ reliquerit. *c. 4. cum super. c. certificari c. in nostrâ de sepulturis.* Specialiter tamen excipitur in *c. 1. de testam.* Quod non sit solvenda portio Canonica de his quæ pro fabrica Ecclesie, pro ornamentis, luminaribus. Anniversario, septimo, vigesimo, trigesimo die, sive alijs ad perpetuum cultum Divinum legantur, & quamvis in *clém. dudum. de sepultura d. cap. fin.* videatur abrogatum, nihilominus *gl. in d. clém. in §. verum. & Cov. in c. officij de testam in 6.* censent, eandem Clementinam utpotè correctoriam & strictæ interpretationis non esse ultrâ FF. Prædicatores & Minores, de quibus loquitur, extendendam; dixi porrò de puncto Juris communis hæc ita procedere: Nam per Bullas & Privilegia specialia, item multorum locorum consuetudinem, Monasteria, & Religiosorum Ordines, vel nullam omninò portionem Canonica, vel non nisi de funeralibus propriè dictis, quæ scilicet eodem die cum funere deferuntur, uti sunt candelæ, pannus, oblationes, &c. persolvere

tenentur. Sicut etiam d. Clem. dudum. circa portionem Canonicam respectu Prædicatorum per Privilegium Sixti, & respectu Minorum per Privilegium Pij V. abrogatam esse refert. Sylv. v. portio Canonica. in fin. & Meranda in Man. Pral. tom. 2. q. 48. art. 8. vide etiam Tambur. de lur. Abb. tom. 1. disp. 15. q. 17. Molina de l. & 1. tract. 2. disp. 215.

44 Quar. XI. An liceat Religiosis aut Clericis aliquem inducere vel persuadere, ut in suis Ecclesijs eligat sepulturam? R. Id sub pœna excommunicationis S. Pontifici reservatæ & restitutionis cadaveris jam sepulti prohibitum esse in c. 1. de sepult. in 6. & Clem. cupientes. De pœnis. attamen rigor hujus constitutionis ita communiter temperatur, ut procedat in electione irrevocabili, quæ voto, juramento, aut alio pacto perpetuo concipitur, non verò in electione mutabili, quæ fit per testamentum, codicillum, aut aliam promissionem revocabilem. Item cum textus loquatur de inductione circa proprias Ecclesias, non incurretur censura, si Regulares inducant ad eligendam sepulturam in aliena Ecclesia, pœnalia enim sunt strictè interpretanda. Pasqual. ad Lauret de Franch. d. p. 2 q. 63. n. 2. & seqq. Angelus in v. sepultura, n. 35. Nav. in Man. c. 27. n. 103.

Quar. XII. Quomodo defendi possit consuetudo, quæ undequaque inolevit, quòd pro sepulturis pecunia accipiatur? In c. cum in Ecclesia. 9. Simonia, dicitur horribile, quòd pro sepul-

sepulturis & exequijs mortuorum aliquid exigatur, &c. *E*contra in *c. ad Apostolicam. 42. de Sim.* damnantur Laici, qui id solvere recusant quod Clerici pro exequijs mortuorum juxta laudabilem consuetudinem petunt. *R.* Non posse pro ipsa sepultura, nec pro loco Deo consecrato tanquam pro rebus spiritualibus aliquid temporale peti sine labe Simoniae, *c. quæst. 13. q. 2. c. abolenda. Ext. de sepult. † Verùm* *15* consuetudine præsertim accedente non est iniquum si aliquid petatur. 1. Pro conservacione cæmeterij vel loci specialis sepulturæ, aut sustentatione cantorum. 2. Propter specialem laborem, ad quem sepeliens, qui Parochus non est, non tenetur: sicut in simili pro lectione Missarum stipendium accipi potest. 3. Pro sustentatione Parochi qui alias exiguos redditus habet. 4. Cum Decimæ *personales* passim in desuetudinem abièrint, & difficilè fuerit hominum substantias dum viverent perscrutari, ut sciretur quantum quot annis lucrati fuerint; ideò fas est credere, in locum Decimarum *personalium* mortuaria successisse, & Parochos contentos fuisse, quòd sibi post mortem cujuslibet summarim aliquid vice decimarum *personalium* exolveretur. 5. Quòd honor & præeminentia specialis sepulturæ (dummodo illa præeminentia sit propter respectum aliquem temporalem, ut quia est in loco sublimiori & conspicuiori) item obligatio Ecclesiæ, quòd nullum alium velit recipere ad locum electæ sepul-

turæ, quàm eligentis familiam, sit pretio æstimabilis, cum plurimis tam Theologis quàm Canonistis cenſet Barb. *de off. Par. p. 3. c. 25. & seqq.* † Sed admoneo in hac quæſtione, nullo modo eſſe licitum, ſed contra Chriſtianæ pietatis officium & per Ordinarios caſtigandum, quòd propter exactiõnem pecuniariam ſeu mortuaria non ſoluta, defunctorum cadavera inhumata relinquantur. *c. ab olenda. de ſepult. Sac. Congreg. Episc. quam ex Sylv. refert. Barb. in Collect. DD. ad Conc. Trid. ſ. 25. de reſ. c. 13. n. 36.*

§. UNICUS.

Quinam ſint indigni Sepulturâ Eccleſiaſtica?

Indigni cenſentur, qui non ſunt de Eccleſia, videlicet Judæi & Gentiles. *c. Eccleſiam, 27. de consec. diſt. 1.* quibus etiam annumerantur infantes Chriſtianorum, qui ante Baptiſmum deceſſerunt. Si tamen infans ab obſtetricæ, vel cum materia aut forma dubia, aut etiam dum de ejus vita dubium erat, baptizatus ſit, ſepultura Eccleſiaſtica privari non debet; item ſi in utero matris manens unâ cum matre illâ ſepeliendus eſt, quia pars matris eſſe cenſetur. *l. 1. §. ex hoc. ff. de vent. inſpic.* ſi verò propter ſpem vitæ à præmortua matre effectus fuerit (quod fieri debet quando vita infantis ſervanda) nec tamen ſperatur vivus baptiſmum attigerit, extra locum conſecratum humabitur. II. Indigni ſunt hæretici, atque omnes qui ipsis in puncto hæretici

(non

(non in alijs negotijs) favorem, auxilium, aut receptaculum præbent. *c. 3. de hæret. in 6.* † Sed 8
quia nonnunquam contingit, quòd familia alijus potentis hæretici cum cominatione gravium malorum desideret sepulturam Ecclesiasticam hæretici defuncti, ideò quæritur, an ad evitandum grave malum possit Parochus dictam sepulturam concedere? Difficultatem facit *c. sacris s. de his quæ vi metusve causa* &c. ubi S. Pontifex dicit, quòd propter metum nullatenus liceat communicare cum excommunicato, *quamvis enim, inquit, metus attenuet culpam, eam tamen non prorsus excludit, cum pro nullo metu debeat quis mortale peccatum incurrere, &c.* ex quo textu nonnulli concludunt, quòd metus non tantum non excuset à transgressione legis divinæ, aut naturalis, sed nec etiam à transgressione legis humanæ, siquidem prohibitio communicationis cum excommunicato (de qua *in d. c. sacris* mentio fit) tantum Jure humano Pontificio, statuta sit; sicut etiam videtur nullatenus posse licere, ut propter metum liceat contrahere cum consanguinea intra 3. vel 4. gradum, licet id impedimentum tantum Juris positivi sit, neque debeat existimari insolitum, quòd lex humana etiam cum periculo mortis obliget, quemadmodum in legibus militaribus quotidianum est. Verum ego puto distinguendum, an sepultura hæretici, vel quævis alia transgressio legis Pontificiæ petatur, in contemptum Ecclesiæ, vel ex aliqua causa, v. g. ad splendorem familiæ conservandum.

vandum, & Priori casu locum habebit rex d. e. sacris. nam cooperari ad contemptum Ecclesiæ, non est tantum lege humana, sed utique etiam divina prohibitum juxta illud *Math. 18. qui Ecclesiam non audierit. sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.* Posteriori autem casu communior est sententia, quod gravis metus excuset à transgressione legis humanæ, quia non est verisimile legislatorem voluisse obligare in casu tam extraordinario *l. nam ad ea. ff. de LL.* & cum magno alterius damno. unde qui justo metu adactus contraxerit cum consanguinea, non peccabit per contractum, peccabit autem per copulam; cum enim tale matrimonium propter impedimentum consanguinitatis (quod metus tollere non potest, sed tantum excusare à peccato) sit nullum, copula consequens non tantum lege humanâ sed & divinâ prohibita erit. Verum quidem est, quod dux belli possit imperare militibus, eosque etiam ad periculum vitæ obligare, sed id exigit salus publica & natura belli, atque ibi aperte constat de imperantis voluntate, & milites tam periculosarum legum non ignati, nihilominus se ultroneè Ducis potestati subdiderunt. *Syl. v. metus. n. 7. Azor. instit. Mor. lib. 1. c. 11. q. 1.* Quod si igitur contingat cum tam periculosis minis peti sepulturam Ecclesiasticam, non in contemptum Ecclesiæ, sed pro honore familiæ, ut præmissum, Parochus non tenebitur cum gravi suo damno resistere, cessante tamen periculo tale cadaver, si ab alijs dignosci possit,

iterum exhumare debet, ut clarè constitutum est
in c. Sacris 12. de sepult. III. Indigni sunt in ex-
 communicatione aut interdicto degentes, si an-
 te mortem saltem à simplici Sacerdote absoluti
 non sunt, quibus enim non communicamus vi-
 vis, etiam non communicare defunctis debe-
 mus. *d. c. Sacris. Et c. fin. h. t. c. is, cui. 20. de
 sent. excom. in 6.* si tamen ante mortem signa
 poenitentiae dederint, etiam post mortem ab-
 solvuntur, & sepulturæ Ecclesiasticæ mandan-
 tur. *c. à nobis 23. de sent. excom. Et d. c. is, cui.*
 † Cum autem hodie per Extravag. Mart. V. ad 19
evitanda scandala, Et c. nullus excommunicatus
 necessario vitandus sit, nisi fuerit per Ordina-
 rium tanquam excommunicatus *denuntiatus*,
 vel sit notorius *percussor Clerici*, ideò controver-
 tunt DD. utrum hodie excommunicati, qui
 vitandi non sunt, sepulturâ Ecclesiasticâ gau-
 deant? Affirmativam sustinent Nav. *de sepult.*
Conf. 4. & Paul. Laym. in Theol. mor. lib. 5. tr.
5. c. 5. n. 8. circa finem Et plures apud eum citati,
 ex eo, quòd circa tales excommunicatos deficiat
 ratio *in d. c. Sacris* assignata. Nihilominus pro-
 babilius iudico, si de excommunicatione con-
 stet publicè, non esse dandam Ecclesiasticam
 sepulturam, quia d. Extravag. non vult adjuva-
 re excommunicatos, sed tantùm fideles inno-
 centes, ne facile aliquam censuram incurrant.
Cov. in relect. c. Alma Mater. de sent. excom. in
6. p. 1. S. 2. n. 11. Zoes. ad tit. decret. de sepult.
 §. 9. Notanter dico: si excommunicatio sit pu-
 blica,

blica,

blica, nam occulta & fortè soli Parocho cognita, non erit sepultura Ecclesiastica deneganda, quia privatâ scientiâ uti quidem licet aliquando in privato, non autem ad condemnationem in publico.

Quòd si quis notoriè excommunicatus defuncto in loco consecrato sepultus esset, fortè posset tolerari propter auctoritatem DD. qui primam sententiam docent, multa namque prohibentur, quæ tamen facta sustinentur. *c. ad Apostolicam. de Regul.* maximè quando irritatio facti multa incommoda secum trahit ut in nostro proposito exhumationem cadaveris, pollutionem & necessitatem reconciliandi Ecclesiam vel cœmeterium, præjudicium Parochianorum, qui interim propter pollutam Ecclesiam Sacrificijs, & sepulturâ carere debent. Sicut in simili *Cov. in relect. Clem. si furiosus. in pr. n. 9.* circa irregularitatem expositi cujus parentes ignorantur, & censet ob diversas opiniones expositum ad ordines non facile admittendum, admissum tamen tolerandum. IV. Sepulturâ Ecclesiasticâ privantur omnes in notorio peccato mortali decedentes, uti sunt in ipso crimine furti vel adulterij, &c. interempti. *c. fures 20. 13. q. 2.*
 20 † Item sibi mortem inferentes ex desperatione vel iracundia. *c. placuit. 13. q. 5.* secus est, si ex fatuitate, vel si inflicto sibi met vulnere lethali ante mortem pœnituerint, imò in dubio non debet statim præsumi quòd peccaminosè sibi ipsi mortem aliquis intulerit, nisi ex aliis con-
 jectis

jecturis appareat. *Nav. h. t. Conf. 7. Cov. var.*
ref lib. 2. c. 1. n. 11. Interim tamen quia com-
 muni hominum existimatione creditur ex de-
 speratione & in malo statu decessisse, qui v. g.
 in cubiculo suspensus, aut in puteum præcipita-
 tus reperitur, ideo si ex adverso aliquæ conje-
 cturæ adsint pro ipso defuncto, quòd ex corru-
 ptione mentis, aut ab alijs suspensus sit, vel
 quòd casu in puteum deciderit, &c. ad evitan-
 dam qualem qualem hominum offensionem
 fortè non inconsultò fiet, si tale cadaver de no-
 ctu sine consuetis solennitatibus in loco conse-
 crato sepeliatur. Cæterùm subitanèa morte ex-
 tincti, etiamsi constet, quòd in vita sæpiùs pec-
 caverint, nihilominus saltem privatim pœnituis-
 se censebuntur. *t. & Pan. in c. ex parte h. t. V.*
 Ecclesiastica sepulturâ non gaudent, qui omi-
 serunt Paschalem Communionem, nisi ante
 mortem pœnituerint. *c. omnis utriusque. 12. de*
pœn. & remiss. an autem hac pœna affici possit,
 qui quidem tempore Paschali omisit commu-
 nionem, sed intra annum semel aut sæpiùs eam
 peregit? non putarem. eùm enim privatio se-
 pulturæ sit pœna valde gravis & infamis, vide-
 tur benigniori interpretatione temperanda, *L.*
pen ff de pœn. c. odia. de R. l. in 6. ut in d. c. 12.
 statuta referatur ad omnia verba præcedentia,
 si nimirum aliquis nec semel saltem in anno con-
 fessus fuerit, nec communionem ad minus in
 Pascha susceperit, quæ non verificantur de eo,
 qui extra tempus Paschale semel aut sæpius con-
 fessus

fessus est, accedit, quòd committentem contra
d. c. 12. ideò tam DD. graviter puniri existi-
 ment, quòd se suspectum de hæresi reddat,
 quasi minus curans *Pœnitentiæ* Sacramentum:
Barb. in d. c. 12. n. 11. id verò rationabiliter di-
 ci non possit, de eo, qui intra annum hoc Sa-
 cramentum ritè suscepit. VI. Usurarij mani-
 festi mortui antequam restituerint vel de resti-
 tuendo caverint. *c. 2. de usuris. in 6.* Sed cum
 Materia usurarum sit altioris indaginis, & mul-
 ti contractus ab usura excusari possint, ideò non
 erit facile concedendum Parocho, ut propriâ
 auctoritate sine prævio iudicio Ecclesiastico tam
 gravem pœnam exequatur. & quia hæc usura-
 rum materia tum ratione peccati, tum ratione
 cautionis ab usurariis quandoque coram Paro-
 cho præstandæ *jux. d. t. 2. Deus in 8.* tum de-
 nique ratione sepulturæ, propterea quæ circa us-
 uras potiora sunt, inferius tractabo. VII. Reli-
 giosi proprietarij. *c. 2. c. cum ad Monasterium.*
de statu Mon. VIII. Qui in Torneamentis non
 causa recreationis, & honestæ armorum exerci-
 tationis, sed cum periculo vitæ institutis dece-
 21 dunt. *c. 1. de Torneam. † IX.* demùm excluduntur
 à sepultura Ecclesiastica, qui in duello etiam
 privato sine patris & sociis cum ordinario ta-
 men periculo vitæ, ex condicito, statuto tempo-
 re, & in loco convento instituto, occumbunt;
Trid. S. 25. de ref. c. 19. juncta Bulla Greg. XIII.
ad tollendum. & Clem. VIII. Illius vices, &c.
 Quòd si tamen aliquis in duello quidem lethali-
 liter

liter vulneretur, sed extra illud receptis Sacramentis vel saltem datis pœnitentiæ signis moriatur, mihi videtur benignius, non esse privandum sepulturâ Ecclesiasticâ, quidquid alij contradicant. quia Concilium tantum loquitur de occumbentibus in duello, nec ex Bullis alijs evincitur: proinde locus est receptæ doctrinæ, quod pœnæ potius interpretatione leniendæ quàm exasperandæ, nec ad casus etiam planè similes expressis extendendæ sint.

Præterea pœnæ duellantium non habent locum in illis, qui dum sese invicem in platea offendunt, statim ibidem dimicant, quia cum termini pœnales sint strictè accipiendi, talis dimicatio non est propriè duellum, quod fit ex condicto & statuto tempore, sed potius repentina aggressio & defensio. Item volunt nonnulli, calore iracundiæ excutari à pœnis duelli, qui in continenti accederent ad locum aliquem, ibique dimicarent. *vid. cc. apud Barb. in collect. DD. ad Concil. Trid. s. 25. de ref. c. 19. n. 13. & seqq.*

Sed quid si miles in exercitu, vir equestris in Aula Regia officio, dignitate Ducis, aut Principis favore ob ignaviæ suspicionem excidere debeat, nisi identitem provocanti se sistat. Item si ad pugnandum laceffens alterum crebra convitia, & contumelias adjiciat, quâ iste molestiâ se liberando & subeundo dedecore aliter liberare non possit, nisi armis

armis congregiatur, nunquid si talis provocatus in duello occumbat, sepultura Ecclesiastica privari debet? in similibus circumstantiis acceptantem duellum oblatum non animo occidendi provocantem sed gratiâ meræ defensionis, saltem in foro interno excusari putant Lucas Floronus *de duello. c. 6. §. 2.* Fillivo *tom. 1. tract. 15. cap. 5. n. 107. & 113.* Laym. *Theol. mor. lib. 3. tract. 3. p. 3. c. 3. n. 3.* Nav. *c. 15. n. 3. & 4.* Pro eadem sententia speculativè plures rationes faciunt, quas adducit Lessius *de 7 & 9. lib. 2. cap. 9. dubio 12. n. 83.* practicè tan en contrarium tenendum videtur propter malas consequentias, & quòd plerumquè aliud medium sit conservandi honorem, v. gr. dicendo ad provocantem, se paratum fore, si per Ecclesiam liceret, vel provocantem experiturum, quocum negotium habeat, si palam, & non proditoriè aggressus fuerit &c. Lessius *d. 1. n. 84. Peregrin. de duello. q. 24.*

23 Sed quidquid sit de hac difficultate an excusetur qui merè defensivè duellum honoris causâ suscipit, quæ non est de præsentis instituto latius examinanda, interim tamen si supponerem sententiam affirmativam, dicerem tamen occumbentem in tali duello non esse Ecclesiasticè sepeliendum, id quod evincere videtur Bull. Clem. VIII. *illius vices, &c. §. 5.* ubi apertè statuitur pœnas duellantium procedere si unus miles cum altero etiam ex hostili castro, etiam Ducum permissa

missu privatâ tamen de causa duellum ineat & quale duellum profectò miles sine ingenti apud totum exercitum diffamatione, & contemptu utique detractere non potest. Ratio autem fundamentalis est, quòd ad execrationem & extirpationem alicujus gravis criminis (in genere talis) aut abusus multa fiant sine culpa vera, quæ non fiunt sine causa aut culpâ præsumpta, & sepe numero aliquis ex præsumptione mali damnetur, qui tamen reverà est innocens, ita electus per simoniam alterius etiam ignoranter, dignitate privatur *c. nobis fuit. 27. de Simonia.* ita filii hæreticorum, item filii eorum, qui crimen læsæ Majestatis perpetrârunt, graviter puniuntur, per privationem bonorum, successuum, dignitatum, &c. ut ipsis *mors sit solatium, & vita supplicium*, quamvis ex sua persona nihil commiserint. *c. vergentis. 10. de hæret. l. quisquis. C. ad l. Jul. Majest.* ita multorum locorum sunt statuta, ut cum armis deprehensus in carcerem impingatur, imò nonnunquam illicò suspendatur, nullâ admisâ excusatione, quòd fortassis ad defensionem contra hostem arma gesta-
verit.

MAN. PAROCH.

Na

CAPIT

CAPUT IV.

De Parochorum Potestate disponendi circa sua bona & redditus.

SUMMARI A.

1. *Bona Clericorum quadruplicia.*
2. *Circa patrimonialia competu plena facultas disponendi, & post Clericatum filiosam. advenientia censentur jure quasi Castrensium peculij.*
3. *Idem de industrialibus.*
4. *Idem de Parsimonialibus.*
5. *Etiam Parochus Religiosus bona Parsimonialia habere potest ad usum.*
6. *Bona prospectu Ecclesie acquisita non nisi in sui sustentationem, & superflua ad pias causas expendere possunt Parochi, & sibi an Clerici istorum bonorum habeant dominium?*
7. *Sustentatio potest desumi ex Ecclesiasticis, licet adsint Patrimonialia.*
8. *Quomodo accipienda sit congrua sustentatio.*
9. *Pulchrum monitum S. Bernardi.*
10. *Quid veniat nomine piarum causarum.*
11. *Parochus in officio diligentior, plus potest impendere in sui sustentationem.*
12. *Bona & economia Parochi non debet transire in avaritiam.*
13. *Consanguinei non sunt ditandi ex bonis Ecclesie, possunt tamen juvari, ne egeant secundum suum statum.*
14. *Quenam dicatur notabilis quantitas reddituum male impensorum.*

15. Male

15. *Malè impendentes probabiliter excusantur à restitutione, quatenus hac illis pro tutiori consulenda sit.*
 16. *Quae sunt comparata ex redditibus Ecclesiasticis, assumunt naturam bonorum Ecclesiasticorum.*
 17. *Quis possit Parochis dare licentiam testandi de redditibus Ecclesiasticis?*
 18. *An testamentum ante impetratam licentiam factum, per eam confirmetur.*
 19. *An testamentum Clerici in terris Imperij faciendum sit secundum Jus Civ. vel Canon.*
 20. *Quales solennitates de Jure Canon. requirantur ad testamentum & ibi multa ad interpret. c. cum esses, de testam. (concedentis.)*
 21. *Utrum licentia testandi expiret re integra morte*
 22. *Qualiter Parochis ab intestato succedatur.*
 23. *Liberi illegitimi Parochorum an succedant, & an hodie dentur proprie naturales.*
 24. *Circa alimenta natis ex damnato coitu prestanda non est inter utrumque Jus differentia.*
 25. *De successione in redditibus Ecclesiasticis.*
 26. *Quid de consuetudine, ex qua in redditibus Ecclesiasticis succedunt consanguinei & extranei heredes, sive ex testamento sive ab intestato.*
 27. *Clericorum oberratorum privilegium.*
1. **B**ona Parochorum, sicut generaliter omnium Clericorum, in quadruplici esse differentia passim inter DD. convenit, alia enim sunt patrimonialia, ex hereditate, legato aut donatione acquisita: alia Ecclesiastica, seu prospectu &

Quæ ex stabilibus redditibus Ecclesiæ obvenerunt: alia *industrialia*, quæ Parochus non tantum ex industria profana, ut professura liberalium artium, contractu, aut artificio honesto, sed etiam ex industria spirituali acquirit, ut ex lectione Missarum, exceptione confessionum, benedictione nubentium, sepultura, aliisque specialibus functionibus parochialibus, qui vulgo redditus *stola* appellari consueverunt: alia denique sunt bona *parimonialia*, quæ Parochus parcius, quàm sibi licuisset, vivendo collegit.

2 Porro circa bona *patrimonialia* Parocho plenaria tam inter vivos quàm in ultima voluntate dispositio competit, atque si ab intestato moriatur in illis bonis non Ecclesiæ (nisi in defectu legitimorum heredum *auth. licentiam. §. 1. C. de Episc. & Cler.*) sed proximis consanguineis successio defertur. *C. fin. 12. q. 4. c. 1. de pecul. Cler. c. relatum. 12. de testam.* imò speciale privilegium Clericis indultum est in *L. Sacrosancta. 34. junct. auth. presbyteros. C. de Episc. & Cler.* ut quamvis in potestate patria constituti sint, in illis tamen bonis, quæ eis post Clericatum undecunque superveniunt, plenam tam inter vivos, quàm per testamentum ad instar *quasi castrensium peculij* habeant disponendi facultatem.

3 Quod de bonis patrimonialibus, etiam de *industrialibus* (quæ *quasi patrimonialia* vocant) communiter sentiunt Auctores, sive deinde ex profana

profana siue spirituali industria comparata
sint, quia fideles huiusmodi bona largiuntur
Clericis in præmium & mercedem laboris, nec
intendunt illis ullum onus imponere. *Lessius de*
l. & l. lib. 2. cap. 4. dub. 6. n. 37.

Item & bona *parsimonialia* patrimonialibus 4
quantum ad effectum plerique annumerant,
ut & in his plena dispositio Parochis conceda-
tur, ut ex S. Thoma, Adriano, Soto & alijs pro-
bat Navar. *de re dit. Eccles. q. 1. mon. 16.* se-
quuntur *Lessius. d. l. n. 39. Lugo. de l. & l.*
tom. 1. disp. 4. Sect. 3. n. 35. ratio est: quia in
illa parte honorum, quæ spectat congruam
sustentationem, datur Clerico plenaria dispo-
sitió, nec imponitur illi necessitas ad pias cau-
sas erogandi, ergò si competenti sustentationi
aliquid subtrahere velit, nihil obstat, quo mi-
nus id in quoslibet usus expendere valeat.

Sed quid de Parocho Religioso dicemus, 5
num & is bona *parsimonialia* habere possit,
quæ pro suo libitu (saltem honestè) expendat?
Satis probabiliter affirmat *Nav. d. q. 1. mon. 33.*
non quòd Religiosus sibi quarundam rerum
dominium acquirere rectè dicatur, sed quòd in
illis bonis, quæ congruam ejus sustentationem
respiciunt, liberam expendendi facultatem à
Jure & Superioribus habeat.

Bona *prospectu Eccles. acquisita*, sunt, quæ in 6
annis & stabilibus redditibus, ut in decimatio-
nibus, foundationibus, &c. consistunt, de his bo-
nis præliminãris est quæstio. An Clerici in ijs

usum tantum, aut verum dominium habeant?
 Duæ sunt diversæ DD. sententiæ: Una usum
 tantum non dominium concedit, dominium
 verò penes Christum, aut Vicarium ejus Roma-
 num Pontificem esse asserit. Probatur hæc sen-
 tentia ex varijs Juris Canon. textibus, in qui-
 bus Clerici non domini, sed tantum procura-
 tores bonorum Ecclesiasticorum appellantur,
 ita in *c. quod autem. 23. q. 7.* dicit D. August.
*quæ possidemus, non sunt nostra, sed pauperum, quo-
 rum procuracionem quodammodo gerimus, non
 proprietatem nobis usurpatione damnabili vindica-
 mus.* Similia habentur in *c. 26. & seqq. 12. q. 1.*
 Et in Concil. Trid. *S. 25. de refor. c. 1.* inter-
 dicitur Episcopis, ne ex redditibus Ecclesiæ con-
 sanguineos suos ditare studeant: eo quòd Apo-
 stolorum Canones prohibeant, ne *res quæ Dei
 sunt,* consanguineis donent. Atque hanc par-
 tem cum Nav. *de rehit. Eccles. q. 1.* & Panor.
in c. cum esses. de testam. n. 29. multi veteres
 Theologi & Canonistæ tenuerunt. Verùm
 altera sententia, quæ affirmat Clericos habere
 dominium reddituum Ecclesiasticorum hodie
 magis recepta est. Nam in primitiva quidem
 Ecclesia omnes Clerici in communi vivebant,
 & nullus suum aliquid proprium dicebat, *c. duo
 sunt. 12. q. 1.* postea verò dilatata Ecclesiâ di-
 visio beneficiorum, & reddituum Ecclesiastico-
 rum inter Clericos per Dyonisiuin Papam facta
 est, *c. un. 13. q. 1. c. quatuor. 12. q. 2.* quæ
 sanè *divisio,* nihil aliud fuit, quàm redditus alias
 com-

DE BONIS PAROC

communes facere cujuslibet proprios, cum di-
 visionis titulus emptioni & permutationi affi-
 milerur in *L. 1. C. commun. utriusque jud.* idque
 confirmatur ex *Trid. S. 23. de refor. c. 1.* ubi
 Clerici non residentes in suis Ecclesijs & bene-
 ficijs dicuntur *fructus non facere suos*: ergò à
 contrario sensu, si resederint, *fructus suos fa-
 ciunt*, is autem dicitur *suum* facere, qui domi-
 nium acquirit, sicut mutuum (in quo domini-
 um pecuniæ transfertur) dicitur, quod *ex meo
 tuum* fiat, *l. 2. § 2. ff. de rebus cred.* Ad Cano-
 nes in contrarium allatos breviter responderi
 potest, quòd vel loquantur de tempore primi-
 tivæ Ecclesiæ, quo omnia fuerunt inter Cleri-
 cos communia, vel quod *SS. PP & Trid. d. 1.*
 dicant, redditus Ecclesiasticos esse *Dei & paupe-
 rum*, non in ratione dominij, sed obligationis
 ad honorem Dei, & sustentationem paupe-
 rum distribuendi, sicut quandoque res dicitur
 alicujus, non quàm defacto habet, sed quæ ei
 restitui debet, *l. is qui. 15. ff. de R. 1. Zoef. ad tit.
 decret. de peculio Cler. n. 3. Less. de l. & l. lib. 2.
 c. 4. n. 43.* fateri tamen oportet, hoc domini-
 um non esse prorsus liberum, sed certo modo
 limitatum & restrictum, eique bene conveni-
 re ultima verba in definitione dominij apposi-
 ta, quòd sit potestas liberè disponendi de re sua,
nisi quatenus jure prohibetur. Enimverò bona
 ista prospectu Ecclesiæ acquisita Clerici & Parochi
 non aliter expendere possunt quàm in hone-
 stam sui sustentationem, & eorum superflua in

pias causas, c. quòd autem. 23. q. 7. c. 25. & seqq. 12. q. 1. Trid. S. 25. de refor. c. 1. fatentur quoque DD. universi, gravis peccati mortalis reum esse, qui ea, quæ ex bonis Ecclesiasticis ultra congruam sustentationem supersunt, in profanas causas in notabili quantitate expendit. Ut præter Authores in hac materia hic allegatos novissimè per plura argumenta & contrariorum resolutiones doctissimè ostendit R. D. Georg Püttner S. I. SS. Theol. Græcij Professor in tract. de Just. & Jur. tit. 4. cap. 2. Verùm circa istam conclusionem aliqua notanda sunt.

7 I. Tametsi Parochus alia bona habeat, nihilominus illis reservatis poterit totam suam sustentationem ex bonis & redditibus Ecclesiæ desumere, quia dignus est operarius mercede suâ, & nemo suis stipendijs militare cogitur, *Innoc. & Panor. in c. Episcopus. de præb.* Quòd si Parochus ex bonis patrimonialibus vixerit antequam redditus Ecclesiasticos percipere potuit, faserit ei, postea ex redditibus Ecclesiasticis tantundem inter bona patrimonialia computare, *Lessius d. dubio. 6. n. 38. Lugo d. diff. 4. Sect. 3. n. 44.*

8 II. Congrua sustentatio personæ non est quoad strictam vivendi rationem accipienda, sed etiam consideratio statûs, & dignitatis haberi debet, ita ut Parochus nobilis vel Graduatius plus in suam sustentationem impendere valeat, quàm alius minus litteratus, & humilioris

lioris conditionis, *arg. c. de multa de prob. & Extrav. execrabilis. 10a. XXII. de prob. Navar. d. q. 1. n. 36.* Præterea nomine congruæ sustentationis etiam intelligitur debita hospitalitas, non solum illa, quæ fit erga pauperes & peregrinos, & maximè commendatur Clericis in Concil. Trid. S. 25. c. 8. sed etiam hospitalitas urbana cum moderatione debita juxta statum & qualitatem beneficij. † Item in eandem sustentationem rectè imputantur moderatæ donationes remuneratoriæ & aliæ, quibus boni amici fiunt aut conservantur, quia virtus liberalitatis pro qualitate & conditione statûs plurimum decet virum honestum & ingenuum, *Lugo d. disp. 4. Sect. 4. n. 66. & n. 73. generaliter pro regula tradit Molina de 1. & 1. disp. 145. n. 13.* congruitatem sustentationis delimitendam esse, ex usu & consuetudine virorum qui sunt ejusdem conditionis ac timoratae conscientia. In omnibus verò modestiæ, honestatis & decentis frugalitatis ratio habenda est, & observandû quod S. Bern. *in Epist. ad Fulc.* scribit: *Conceditur tibi, inquit, Ut si benè deservis, de altario vivas: non autem ut de altario luxurieris, ut de altario superbias, &c.* & idem Bernard. *in Epistola 42. ad Henr. Sen. Archiep. Clamant,* ait, *nudi, clamant famelici, conqueruntur & dicunt nostrum est quod effunditis, nobis crudeliter subtrahitur, quod inanner expenditur; nostris necessitatibus detrahatur, quicquid accedit vanitatibus vestris &c.*

Na s,

Na

10 III. Nomine *piarum causarum*, quibus superflua distribuenda sunt, non tantum intelliguntur pauperes, non habentes necessaria ad usum, sed etiam ij, qui carent necessarijs ad sustentandum statum juxta suam qualitatem & conditionem. Deinde recte quoque dicuntur ad pias causas distribui, quæ expendantur, in usum Religiosorum, in fundandas Capellanas aut Missas, alimentationem alicujus studiosi, quem sui parentes, vel nolunt, vel non possunt in studijs alere, in erectionem vel conservationem Seminarij pauperum Scholarium, & universim quæcunque ad cultum Divinum vel ad misericordiam, spiritualem vel corporalem alterius ordinantur, *Lugo d. disp. 4. Sect. 3. n. 37. & Sect. 4, n. 68.*

11 IV. Parochus, qui in administratione sui officij diligentior est, quam de Jure teneretur, v. g. crebrius per seipsum audiendo confessiones, concionando, Missas legendo, docendo rudimenta fidei, visitando & consolando infirmos, &c. talis, inquam, Parochus poterit etiam plus boni viri arbitrato in suam sustentationem impendere: & consequenter si voluerit aliquantò parcius vivere, plus bonis parsimonialibus vel industrialibus accensere, juxta illud *Apost. 1. ad Timoth. 5. Presbyteri, qui bene præfunt, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo & doctrina, Navar. d. q. 1. mon. 29. Molin. disp. 144. n. 23.*

12 V. In expendendis bonis ad pias causas potest

test se gerere Parochus, ut bonus Oeconomus, & ita aliqua pro futuris necessitatibus reservare, quæ verosimiliter timentur eventuræ. Non tamen debet hæc reservatio transire in speciem avaritiæ, ut Parochus velit nimis anxie & Divinæ providentiæ parùm confidens, omnes casus qui quoquo modo evenire possunt prævidere, † & interim nihil vel modicum in pias 13 causas erogare, *Nav. d. q. 1. mon. 25. n. 5. Lugo d. disp. 4. Sect. 3. n. 41. & Sect. 4. n. 74.*

VI. Licet in Concil. Trid. S. 25. de refor. cap. 1. interdicatur quibuscunque beneficiatis, ne ex redditibus Ecclesiæ consanguineos familiaresque suos augere studeant, sed si pauperes sint, ijs ut pauperibus distribuant, &c. Nihilominus ex communi sententia non est damnandus Beneficiatus si aliquantò plus in suos consanguineos erogat, ne secundum suum statum egeant, vel ut honestiores in domo ipsius conspici possint, quia status consanguineorum humilium, nonnihil elevatur per promotionem Beneficiati. † Sed non esse dandum consan- 14 guineis ex quo superbi, otiosi aut malè vitiosi vivant, monet *Nav. d. q. mon. 27. n. 4. & 5. Lugo d. Sect. 4. n. 20.*

VII. *Notabilis quantitas*, quæ in malè expensis redditibus Ecclesiasticis peccatum mortale constituit, non est eadem, quæ in furto sufficit, sed multò major requiritur; quia cum in mala applicatione bonorum Ecclesiasticorum non immediatè lædatur aliquis certus & proxi-

proximus, sicut in furto, & quidem ejusmodi bona non magis debent distribui pauperibus, quàm applicari ad ornatum Ecclesiæ, vel alium pium usum, ideò videtur sufficere, quòd moraliter & à potiori bene distribuantur. Quare Joann. de Lugo *de I. & I. tom. 1. disp. 4. Sect. 3. n. 42. vers. fateor.* Putat imprimis attendendam esse quantitatem reddituum beneficialium, ita ut qui v. g. in centum superfluis viginti malè impenderit, dicatur peccasse; non verò ille, qui in mille superfluis tantum 20. ad profanas causas exposuerit, generaliter autem existimat aliquem moraliter redditus Ecclesiasticos bene impendisse, & à gravi peccato excusatum esse, qui ex 100. s. tantum profanis rebus applicaverit.

25 VIII. Consulendum foret omnibus Parochis & Beneficiatis, ut si aliqua de redditibus Ecclesiasticis malè impenderit in profanos usus, de bonis suis patrimonialibus, vel parcius imposterum vivendo restitutionem faciant pijs causis: quia non est paucorum DD. opinio, hanc restitutionem eis de necessitate incumbere, ut videre est apud Cov. *in c. 7. de testam. n. 10. Laym. in Theol. mor. lib. 4. tr. 2. c. 3. sub n. 3.* Interim omittentem hanc restitutionem non auderem facilè damnare, propter auctoritatem aliorum DD. qui contrarium docent cum eodem Cov. Lessio *de I. & I. lib. 2. cap. 4. dub. 6. n. 34.* docet quoque Lugo *disp. 4. Sect. 3. n. 48.* accipientes à Clericis super

superflua non expensa in pios usus non peccare, si modò Clericus ad donandum vel alienandum non incitent & inducant, quæ sententia in rebus majoris momenti, & ubi accipiens non potest præsumere bono jure alienari, non caret scrupulo, & contrarium asserit Sanch. lib. 2. *Const. c. 2. dub. 38.* † Illud tamen ad-
 16 notandum est, quòd ea, quæ ex redditibus Ecclesiasticis comparata sunt, adhuc maneant sub ratione bonorum Ecclesiasticorum, & consequenter in vivis sint distributioni ad pias causas obnoxia, & post mortem ad Ecclesiam devolvantur, *c. 1. de peculio Cleric.* alias facile eluderetur obligatio distribuendi superflua ad pias causas, quia si beneficiatus ex superfluis emeret fundos aut prædia, vel econtra si frumentum & Decimas venderet, jam illa prædia comparata, vel istud pretium ex Decimis acceptum liberè expendere posset.

Præterea circa bona Parochorum ulterius convenit inquirere, qualiter in illis ex testamento vel ab intestato succedatur? quod breviter aliquot quæstionibus expediam.

Queritur igitur 1. An cum Parochi tan-
 17 tum de bonis patrimonialibus, parsimonialibus, & industrialibus, non verò de bonis prospectis Ecclesie acquisitis testari possint, ut præmissum, & patet ex *c. 1. cum in Officijs.* & *c. quia nos. de testam.* An saltem id possint cum licentia Papæ vel Episcopi? De S. Pontif. non est magna difficultas, utpote qui plenam facultatem
 habet

habet dispensandi in Canonibus. *c. proposuit. §. licet. de Concess. preb. & disponendi circa beneficia Ecclesiastica, eorumque redditus, c. 2. de preb. in 6.* Episcopus autem regulariter talem licentiam concedere non potest, nisi ex privilegio vel consuetudine id habeat, quia non potest relaxare Jus commune. *Clemen. 2. in princ. de elect. c. dilectus. de temp. Ord.*

- 18 *Queritur II.* An testamentum valeat, si prius à Parocho vel Clerico factum sit, quam licentiam impetrarit? Negativa videtur puncto & subtilitati Juris civilis conformior, argumento ducto ex paritate rationis à testamento militis, prout in *l. tribunus. 20. §. I. ff. de milit. testam.* expressè deciditur, quòd si quis ante militiam testamentum non solenne fecerit, & deinde militare incœperit, tale testamentum, cum prius fuerit invalidum, non incipiat valere tempore militiæ, nisi tunc miles per novum actum aliquem v. g. signando, corrigendo, addendo &c. suam voluntatem priorem confirmarit. Verùm quia de Jure Canon. subtilitates Juris Civil. non æquè attenduntur, ideò non est improbabilis sententia *Card. Tusci lit. T. concl. 145.* tale testamentum valere, eo quòd privilegia sint interpretanda secundùm intentionem supplicationis & privilegiantis, hæc autem in proposito verisimiliter fuit utriusque intentio, ut liceret testatum decedere, sive deinde testamentum factum sit, sive faciendum, Ex quo potest etiam assignari dif.

ri differentia inter hunc & priorem casum, quòd privilegium & licentia Parochi intelligatur simpliciter de testamento, privilegium verò militis tantum de testamento, quod tempore militiae seu expeditionis factum est.

Quæritur III. An Clericus in terris Imperij existens teneatur testari secundum Jus Civile vel Canonicum? Circa formam substantialem testamentorum plurimum inter se differre Jus Civile & Canon. satis notorium est; nam de Jure Civil. requiri 7. testes masculos, puberes, specialiter rogatos, uno contextu subsignantes &c. constat ex *L. hac consultiſſima. C. de testam.* De Jure Canonico testamentum coram Parocho & 2. vel 3. testibus confectum valere dicitur in *c. cum esses. 10. X. de testam. Consuetudo*, inquit S. Pontif. quòd testamenta penitus rescindantur, nisi cum subscriptione 7. vel 5. testium fiant, secundum quod Leges humanae decernunt à divina lege, & SS. Patrum instituto noscitur esse aliena, cum scriptum sit, in ore duorum vel trium stet omne verbum. Præscriptam consuetudinem improbamus, & testamenta quæ Parocho- nicoram presbytero suo & 3. vel 2. Personis idoneis in extrema fecerint voluntate, firma decernimus permanere &c. In qua utriusque Juris discordia communiter DD. putant, quodlibet Jus in suo foro obtinere, Jus Canon. in terris S. Pontifici, Jus Civil. in terris Imperatori vel alijs Principibus subjectis, *gl. in d. c. cum esses, & ibidem Barb. n. 2.* Quia porro Barb. *c. l.*

cum alijs addit, Jus Canon. universaliter in foro Canonico etiam extra territorium temporale Papæ in hoc puncto procedere, idque confirmatur ex textu juxta magis communem interpretationem in *c. quod Clericis. de foro comp.* Clerici autem eorumque bona, consequenter & testamenta sint de foro Canonico, qui & alias legibus Civilibus à Jure Canon. reprobatis non adstringuntur, rectè inferitur & concluditur, testamenta Clericorum etiam in terris Imperij existentium valere, si secundum ordinationem Juris Canon. confecta fuerint. Sed hinc

20 *Queritur IV.* An præsentia Parochi & 2. vel 3. testium secundum Jus Canon. in *d. c. cum esses.* sit de substantia testamenti, vel tantum de probatione? si de substantia; Nullum erit testamentum aliter confectum: si de probatione tantum: valebit quomodocunque factum, dummodò de voluntate testatoris constet. Communior opinio videtur præsentiam Parochi & testium pro forma substantiali assignare. *Pan. & Barb. in d. c. cum esses. Covar. ibidem n. 23.* Sed, ut verum fatear, inter alias opiniones DD. quæ mihi semper displicuerunt, aut certè non bene percepi, etiam hæc est: quia nec *textui*, nec *rationi* satis accomodare possum, idque ex sequentibus causis. I. quia S. Pontif. in *d. c. cum esses.* reprobatur solennitatem Juris Civilis quæ est ultra probationem necessariam, ergò non fuit ipsius intentio, ibi exigere solennitatem

nitatem circa testamenta, sed tantum probatio-
nem. Si enim ex sententia Panorm. & Cov. *cc.*
LL. & in absentia Parochi pro forma substan-
tiali requiruntur ad minus 4. testes, quodnam
fuit tam grande motivum, ut S. Pontif. cum
objectione legum divinarum, *duos tantum testes*
requirerentium, tam graviter inveheretur in leges
civiles, quæ 5. testes adeoque uno tantum plu-
res statuunt, cum & ipsemet uno vel duobus
plures testes requisivisset quam Lex divina: ne
proinde Pontifex sibi ipsi contradicat, nihil
est verisimilius, quam quod ibi tantum proba-
tionem, non verò solennitatem desiderarit, nam
& ipse textus S. Script. ibidem allegatus, *ut in*
ore duorum vel trium stet omne verbum, ad pro-
bationem solummodo pertinet. Nihil obstat
quod etiam Parochi mentio fiat, quia ut rectis-
sime advertit D. Antonin. *apud Panorm. in 2. re-*
pet. d. c. cum esses. n. 13. S. Pontifex tantum nar-
rat *accidentia facti*, loquitur enim de testamento,
quod sit *in extrema voluntate*, hoc est, ab ægro-
tis & lethaliter decumbentibus teste Barb. *in*
cod. c. cum esses. n. 8. ubi plerumque Parochus
solet ob animæ dispositionem advocari. Centes
quidem Panorm. hoc esse divinatorium. Sed,
salvâ reverentiâ tanti viri, magis mihi videtur
divinatorium, quod S. Pontif. voluerit Parochi
præsentiam, vel loco Parochi duos alios testes
ideoque ad minus 4. pro forma substantiali
statuere, quod posterius scil. suppletio 2. testium
loco Parochi in textu nec verbo insinuat, & si

MAN. PAROCH.

Oo

Page

Parochi præsentia est de forma, non potest per æquipollens suppleri, *tex. & DD. in §. tutor autem. §. de auth. tut.* sicut & in matrimonio manifestum est. *Trid. s. 24. de ref. mat. c. 1.* quam difficultatem præsentens Barb. *d. L. n. 7.* respondet, Parochum non esse *de forma cum decreto irritanti*, sicut in matrimonio, sed tantum per modum excellentioris testis. an hoc textus? minimè, mera ergò conjectura menti Canonis multum dissona, ut ex dictis & dicendis apparebit. Deinde vel Parochus est de forma substantiali vel tantum de probatione necessarius? si prius, habet per se implicitum decretum irritans, ex receptâ regulâ, *quòd non servatâ formâ resultat nullitas actus.* si posterius, Pontifex sibi contradicit, & non servat Jus divinum, cum præter 2. vel 3. testes insuper Parochum ad probationem requirat.

II. Si dubitetur, an lex vel Canon præscribat certam formam substantialem actui, debet id decidi ex stilo & modo loquendi aliarum legum formas actibus præscribentium, sed si omnes similes leges percurramus, ut in matrimonio *Trid. s. 24. de ref. Matr. c. 1.* in alienatione rerum Ecclesiasticarum *Extrav. ambitiosa. Et. 1. de reb. Eccles. non alien.* in alienatione rerum pupillarium *1. 1. C. de prad. minor.* in testamentis de jure Civ. *d. l. hac consultissima. C. de testam.* & pluribus alijs, constanter reperiemus, quòd leges non sint contentæ, si dicant actum ita factum valere *ut in d. c. cum esses.* sed positive statuunt

statuant & præcipiant, ita & non aliter debere fieri. Sanè non est bona consequentia; actus hoc modo factus firmus & validus est, ergò hoc & non alio modo debet fieri. veluti si dicam, emptio coram testibus sine scriptura valet, non propterea inferitur, ergò emptio necessario debet fieri coram testibus, item *in c. relatum. II. de testam. dicitur*, quòd testamentum *ad pias causas* coram 2. testibus factum subsistat, & tamen ex communi & receptissima sententia testamentum ad pias causas neque testes neque aliam solennitatem, sed tantum probationem voluntatis desiderat. *Tyraq. de Priv. pia caus. 1. C. 2. Barb. in eod. c. relatum. n. 4.*

III. Non fuisset ratio præcipiendi ut in testamentis merè profanis Parochus interveniret; quid profanarum rerum dispositio ad Parochum? vel enim testamentum exhibendum foret Parocho & testibus *Clausum* vel *apertum*; si *Clausum*, cur necessaria qualitas Parochi, ad rem sibi incognitam? si *apertum*, nimis magna esset obligatio, ut testator ante mortem suam teneatur invitus (recùs si sponte vellet *nuncupativè* testari) manifestare heredem & legatarios, nec non bona & substantiam suam, atque ita se periculo captandæ mortis, aliisque incommoditatibus exponere, quod nulla lege Juris Civ. vel Canon. est statutum, nec sine inconvenientissima divinatione asseri potest. Accedit, quòd hoc modo Parochis imponeretur nova obligatio suam præsentiam exhibendi testamentis profanis,

quam utique tam parum gratis exhiberent, quam aliàs ad infirmos Sacramentorum causâ accedunt, vel in matrimonio assistunt, indeque etiam difficultas testandi Laicis pareretur.

IV. Si præsentia Parochi & testium statuitur de jure Can. pro forma testamenti, tunc casus, quo Parochus ipse de bonis suis Patrimonialibus vel aliis facit testamentum, est indecisus vel certè per meram conjecturam & divinationem decidi debet, quia Parochus non est ex *parœcia-nis*, de quibus *c. c. cum esses*. loquitur, nec propriè alium Parochum habet, sed potest se subijcere cuilibet legitimè expositio sacerdoti. Si dicas, debere loco parochi accedere 2. alios testes, ubi hoc ex textu elicitis? erubescere, sine textu expresso novam formam præscribere. *Auth. consideremus. de triente & semiss.* si per conjecturam ita laboriosè & anxie textum explicas, cur non facilius & longè convenientius dicis, Parochum *in sapè d. c. 10.* non poni *ordinativè*, sed tantum *narrativè*.

Instas, periculum evitandæ fraudis circa testamenta committi solitæ desiderare plures testes. *2.* Hoc periculum posse quidem esse causam, ut plures testes statuantur, sed non esse causam necessariam, ex qua simpliciter ista statui debeat, cum veritas rei etiam sine superfluis solennitatibus, per alias legitimas probationes detegi possit. *tex. in l. fin. C. de fideicom.* certè etiam in testamentis ad pias causas vel ex invidia erga heredem ab intestato, vel alio modo, item in te-
stamen-

stamento militari, aut patris inter liberos posse fraudes committi, nemo rationabiliter dubitare potest, & tamen in his nulla solennitas sed probatio tantum requiritur.

Concludo igitur, mihi videri probabilissimum mentem S. Pontificis fuisse, *in sepel. c. cum esses. de testam.* non tam solennitatem aliquam statuere, quam probationem ultimæ voluntatis exigere, sive ut ex Joan. Crot. refert. Cov. *in eod. c. 10. n. 26.* testamenta ad solennitatem juris gentium reducere, quam sententiam illi præ cæteris amplecti deberent, qui cum eodem Panorm. *d. l. n. 10.* & copiosè relatis à Cov. *d. l. 2. n. 10.* docent, in conscientia esse debitum, quod testator sine omni solennitate reliquit, dummodò de ejus voluntate constet (quod idem & nos fatemur, si agatur de testamento, quod vel in territorio S. Pontificis, vel à Persona Ecclesiastica, vel ad pias causas secundum jus Canon. fieri potuit) quia SS. Canones solent se ad forum conscientie præcipuè accommodare. *1. novit. de judic. c. ut animarum. de constit.* quæ tamen de re videantur tradita inferius *de constit. §. 3.* quid autem dicendum sit de casu, quo testamentum debuit fieri secundum jus civile, inferius in tit. *de constitutionibus. §. 3.* trademus.

Quar. V. Utrum licentia testandi expiret morte concedentis? non desunt qui id existimant apud Nav. *de rediv. Eccles. q. 3. mon. 8.* quòd beneficiatus quasi ex autoritate & commissione Papali de rebus Ecclesiasticis disponat,

nat, omne autem mandatum vel commissio papalis morte mandantis re integra expiret, *c. gratum. de offic. deleg.* contrarium tamen verius est, quia talis licentia non mandatum, sed simplex gratia censetur, quæ per morem concedentis ne quidem re integra expirat. *c. si cui. 36. de prob. in 6. Fach. 5. Controv. c. 100.*

22 *Quer. VI.* Qualiter Parochis ab intestato succedatur in bonis patrimonialibus, & industrialibus? *R.* Successionem deferri proximis consanguineis jure & ordine in bonis Laicorum usitato *juxta. tit. Instit. & ibi Interpp. de success. ab intest.* Neque in hac successione computatio graduum secundum arborem Canonicam superius in p. 3. cap. 5. delineatam (utpote quæ tantum ad matrimonium pertinet, quod sicut ex duabus personis consistit, ita in eorum duarum personarum ad unum gradum trahuntur) sed secundum arborem Civilem instituitur, in qua generalis regula est, quod tot sint gradus, quot sunt personæ quæ à stipite descendunt ipso stipite non computato. *vid. Card. Tuf. lib. 5. Concl. 861. n. 91.* unde ponamus quod defunctus reliquerit ex una parte filium sui fratris, & ex altera parte suum patrualem, id est, filium Patruum: si jam ex arbore Canon. fieret computatio filius fratris, & filius patruum æqualiter succederent, quia ea computatione uterque est defuncto in secundo gradu conjunctus: at verò juxta computationem Civilem filius fratris excludit patrualem, quia patruelis est defuncto in quarto ille autem in tertio gradu conjunctus.

Quod

Quòd si nulli extent consanguinei ipsius Clerici defuncti, successio in bonis prædictis ad Ecclesiam (quasi spiritualem uxorem) cui Clericus præfuit, devolvitur. *c. fin. 12. q. 5. c. 1. de success. ab intest. auth. Licentiam. §. 1. C. de Episc.* In bonis Clericorum qui nec consanguineos nec beneficium habuerint fiscus Episcopalis succedet. *Panorm. in c. 2. de success. ab intest. n. 2.* Non obstat hæctenus dictis. *d. c. 2.* ubi bona Clerici defuncti jubentur distribui in quatuor partes, & una Episcopo, altera Ecclesiæ, tertia pauperibus & quarta parentibus assignari. nam hunc textum tantùm loqui de servis, qui olim à dominis manumissi in presbyteros ordinati fuerunt, quibus Civiliter non est cognatio, quæ successionem prætereendere possit. *§. quod autem. 6. 7. de Cap. dimin. junct. princ. de servili cognat.* communiter exponunt DD. cum Gl. *Panorm. & Barbosa ibidem.*

Quer. VII. An illegitimis filijs ex Concupis Clericorum progenitis debeat successio, quæ aliàs in jure filijs naturalibus tantùm seu illegitimis debetur, ut scilicet non extantibus liberis legitimis patri unacum sua matre in duabus uncis (id est, in duabus partibus, si hæreditas in 12. partes dividatur) matri verò & omnibus ascendentibus per lineam maternam unacum justis liberis plenè succedant. *§. novissime. 7. ad Sc. Orfic. auth. si qua illustris. C. eod. Nov. 89. c. 12.* Videtur probabilior sententia Navarri *Consil. 2. de success. ab intest.* talis liberos à Sacerdote

dote vel alio Clerico præsertim in sacris Ordinibus constituto esse progenitos *ex damnato coitu*, & consequenter illis nullam successionem competere. *arg. Nov. 89. c. 15.* ille enim *coitus* dicitur *damnatus*, quem lex reprobat & sub gravibus pœnis prohibet. *Harprecht. ad princ. 7. de success. ab intest. n. 346. & Pan. in c. tanta. qui filij legitim. n. 12.* atqui omnis coitus est Clericis sub gravibus pœnis prohibitus *i. e. de Cohab. Clerico. & mul. Trid. S. 25. de ref. c. 14.* ergò &c. Dices, ex hoc sequi, quòd hodie omnes, qui olim *Naturales* appellabantur, censeri debeant *ex damnato coitu*, eò quòd hodie concubinatus in utroque foro prohibeatur & puniatur, hanc illationem quidam valde probabiliter veram putant apud *Harp. d. l. n. 305. & Panorm. d. n. 15.* Interim si cum eodem *Harp. & Pan.* velit quis tenere, adhuc hodie dari *naturales* in ordine ad successionem, poterit illam dare differentiam inter liberos Clericorum & Laicorum, quòd successio in bonis Clericorum dependeat à jure Canonico, ex quo semper fuit concubinatus graviter prohibitus; at verò successio in bonis laicorum dependeat à jure Civili, de quo jure concubinatus non fuit quidem approbatus, fuit tamen toleratus, & liberis inde natis certa successio adscripta; licet autem hodie jus Canon. etiam in foro sæculari ratione peccati receptum sit, non tamen reperitur successio *naturalium* per aliquam legem sublata, correctiones verò & constitutiones pœnales recipiunt strictam interpretationem.

ptetationem, *l. precipimus. in fin. C. de appell. c. odia. de R. 1. in 6.* habet tamen hæc responsio suam difficultatem, an non cessante causa tollerati scil. concubinatus, hoc ipso cesset successionis effectus.

Cæterum verò quod in *d. nov. 89. c. 15. ad-24* dicitur, filios ex damnato coitu nec alendos esse à parentibus, non censeo ita rigidè accipiendum, sicut solent communiter DD. accipere, quasi vero de Jure Civ. istis filijs nulla alimenta debeantur, sed tantùm de Jure Canon. *per c. cum haberet. de ea qui duxit.* Hoc enim fuisset indirectè parricidium talium liberorum concedere *l. necare. ff. de agnosc. lib.* quod à mente Christiani Imperatoris utique alienum fuit. Ideòque potius existimo, utrumque Jus hoc modo esse concordandum & declarandum, quòd præfatis liberis non debeantur alimenta secundùm statum parentum ut v. g. filius adulterinus, vel incestuosus aut alias damnatus comitis alatur ut comes, sed ut privatus juxta necessariam vitæ conservationem.

Quær. VIII. Quis in bonis prospectu Ecclesiæ ²⁵
acquisitis Clerico succedat? R. Ecclesiam succedere exclusis consanguineis rex. & DD. in c. 1. de success. ab inest. nomine autem Ecclesiæ bona consignanda sunt suecessori qui illa cum alijs Ecclesiæ bonis in timore Dei dispensabit, in collegijs autem Clericorum & Canonicorum non successor in præbenda sed totum collegium succedit. *c. relatum. 12. de testam. si defunctus*

plura habuerit beneficia in diversis Ecclesijs, inter ipsas Ecclesias juxta proportionem reddituum perceptorum divisio facienda est. *d. c. relatum. vid. Ioan. Hon. in tit. de peculio clericorum. n. 14.* Consuetudine autem introduci posse, ut successio vel dispositio in bonis prospectu Ecclesiæ acquisitis ad Episcopum vel alium Prælatum pertineat, probatur *ex c. fin. de off. ord. in 6.* In dubio præsumuntur bona prospectu Ecclesiæ acquisita, & heredibus extraneis incumbit onus probandi contrarium. *c. 1. de pecul. Cleric.*

26 *Quer. IX.* Quid sentiendum, de illa consuetudine, quòd redditus Ecclesiastici Parochorum sive ex testamento sive ab intestato ad consanguineos vel heredes extraneos passim & integre transferantur? Non desunt pro & contra hanc consuetudinem multæ graves auctoritates & rationes, quas refert Cov. *in d. c. 7. n. 23. & seqq.* Rem ita componunt Molina *de 1. & 1. disp. 147. n. 27.* & Azor. *inst. mor. p. 2 l. 7. c. 9. q. 1.* quòd per consuetudinem Clerici *validè* testari possint, sed non *licitè*.

Verùm ego considero substantiale requiritum consuetudinis (sine quo nullum effectum habet) esse, ut sit *rationabilis*, *c. fin. de consuet.* talem verò consuetudinem, quâ sine peccato mortali ex sententia Azorij & Molinae uti non licet, & per quàm id quod ex sententia SS. Patrum & enixâ constitutione Canonum pauperibus ac Ecclesiæ debetur, ad profanas causas distribuatur, esse rationabilem, sanè mihi no-

mo persuaserit, & hinc non vana est vulgi opinio, vel experientia, quòd bona Clericorum apud Laicos heredes parùm fructificent. Accedit: quòd experientia constet per talem consuetudinem non exiguum damnum inferri Ecclesijs, quando decedentibus Parochis omnia ad heredes devolvuntur, & interim Ecclesia vix suta recta, nedum debita ornamenta & novus parochus vix media se alendi habet; ut vel ex hoc capite prædicta consuetudo invalida videatur, *c. 1. de consuet. junct. c. cum in officijs. ibi: nos indemnitati Ecclesiarum providere volentes. Et. de testam.* Quare illam valere consuetudinem existimo, quæ approbatur in *c. relatum. 12. de testam.* ut Parochus possit aliqua de redditibus Ecclesiasticis in ultima voluntate relinquere pijs locis, pauperibus, & qui sibi in vita aliquod servitij meritum exhibuerunt, sive deinde isti pauperes aut servientes sint consanguinei, sive extranei.

Sed quid ad præcipuum Adversariorum (defendentium ex consuetudine *validam* sed non *licitam* Clericorum dispositionem) argumentum respondebimus? Quòd nimirum Clerici sint *veri Domini* suorum reddituum etiam superfluum, ideòque sicut inter vivos saltem *valide* quamvis non *licite* eos ad profanas causas alienare possunt sine restitutionis onere, ita etiam per testamentum; cum ex multis instantijs appareat, plurima fieri *illicite* non tamen *invalidè* &c.

Pro-

27 Profectò si hoc argumentum accuratè expendatur, non est tam solidum, ut primâ fronte videtur. Nam imprimis palam est, hic *incertum per incertum probari*. Si quidem hæc omnia apud DD. planè dubia & controversa sunt, an Clerici suorum reddituum superfluatorum ita habeant absolutum, simplex, & irrestrictum dominium, ut eos valeant validè & irrevocabili- ter in alios profanos usus transferre, sine ullo restitutionis onere? Contrarium enim ab au- thoritate plurium Doctorum & rationibus gra- vibus pulchrè ostendit Paulus Laym. in *Theol. Mor. lib. 4. tit. 2. c. 3. n. 3. v. ad alteram quæstio- nem*. Nec est semper bona consequentia, hic est Dominus rei, ergo potest Dominium suum in alium transferre. Licet enim hoc procedat, ubi dominium est absolutum & liberum, non tamen ubi est certo modo restrictum modifi- catum & limitatum. v. g. si testator jubeat hæ- redem dare pauperibus 100. non assignata spe- cie monetæ, heres erit debitor generis, & con- sequenter ante solutionem verissimus Dominus. Quid, si in alios quam pauperum usus omnes facultates hereditarias insumpserit, anne libera- tus est ab obligatione solvendi pauperibus? Mi- nimè: planè quod testator heredi, hoc Canones hoc Fundatores ex Canonum interpretatione beneficiatis injungunt. *c. quod autem. 27. q. 7. Trid. S. 25. d. ref. c. 1.* Similiter cui fideicom- missum familiæ relictum est, in vita sua verus est Dominus, extra familiam tamen alienare non

non potest, &c. Unde rectè additur definitioni
 Domini, quòd sit potestas liberè disponendi
 de re sua, nisi jure prohibeatur. Deinde etiam
 ex supposito Adversariorum non est difficile,
 inter actus inter vivos, & ultimas voluntates
 differentiam assignare. Nam dum Clericus
 superfluos redditus alienat inter vivos, ipse tunc
 & non alius habuit dominium: si verò dispo-
 nat per testamentum, testamentum incipit va-
 lere post mortem, ad Hebr. 9. 1. 1. ff. qui testam.
 fac. l. 4 ff. de adim. Leg. Post mortem autem
 non tantùm Clericus non est amplius Dominus,
 sed ipso jure bona ejus prospectu Ecclesiæ ac-
 quisita ad Ecclesiam devolvuntur, cui proinde
 per suam dispositionem præjudicare non potest,
 Respondemus, inquit. Pontif. in c. relatum. 12. de
 testam. quòd generaliter bona qualibet per Ecclesiam
 acquisita, ei debent juxta Later. Conc. post acqui-
 rentis obitum remanere Et infra: Nec de jure in aliis
 pro morientis arbitrio transfer. possint Adde c. cum
 in officiis. 7. de testam. ibi in fine: siue intestati de-
 cesserint, siue aliis conferre voluerint, penes Ec-
 clesias eadem bona precipimus remanere. Adde c. 1.
 & 3. de peculio Cler. Quo jure ergo hæc bona
 ab Ecclesijs auferuntur & extraneis validè re-
 linquuntur? Non sanè jure scripto, quia univer-
 si Canones reclamant: ànne consuetudinario?
 Ita, aiunt adversarij, consuetudinario. Sed do-
 ceant, quæso, me sic argumentantem: Con-
 suetudo quæ non est rationabilis non valet con-
 tra Canones, rex. clarus in c. fin. de consuet. non
 enim

enim consuetudo, sed *corruptela* est. At verbò hæc consuetudo, ut Clerici ad profanas causas suo arbitrio testentur, non est *rationabilis*, ergo &c. minorem probo: consuetudo, quæ toties quoties exercetur invitat ad delinquendum, imo facit semper mortaliter peccare utentem illâ, non est *rationabilis*, sed consuetudo, ut Clerici testentur ad profanas causas non potest exerceri *licite* & sine peccato Clericorum, ergo est *irrationabilis* & *invalida*, ergo contra Canones nihil operatur. Major est lumine naturæ nota, quomodo enim potest esse *rationabile*, quod me conijcit in periculum, imò & damnum salutis æternæ. *tex. in d. c. fin. ubi ex periculo salutis* judicatur *corruptela. c. ex parte cum suo Summario de Consuet. c. fin. de præscript.* Minor est adversariorum Molinæ, Azorij, Lessij & aliorum, consequentia (salvo tamen meliori Judicio) est nostra. Ut nihil dicamus de damno Ecclesiarum, propter quod ipsum consuetudines tanquam *irrationabiles* reprobantur *in c. 1. de Consuet. quòd verò dicitur, multa in Jure esse illicita, sed non invalida, c. ad Apostolicam. de Regular.* id verum est, si *illiciti* actus *valor* sustineatur à *jure* aliquo *valido* nimirum à *justa Lege*, vel *Canone*, aut à *justa, legitima* & *rationabili consuetudine*, qualis in præsentibus non est, ut ostensum.

Nihil quoque movere debet id, in quo contrariæ sententiæ DD. plurimum se fundant, quòd nimirum S. Pontifex non contradicendo
videtur

videatur tacitè approbare prædictum usum ad profanas causas testandi, quem vix potest ignorare, cum in multis Orbis partibus practiceretur. Præterquam enim quòd in novissimo Concil. Trid. *d. sess. 25. c. 1.* satis contradictum videatur, jam in ferè simili materia (videl. circa pluralitatem beneficiorum à multis sine legitimâ dispensatione & scrupulo obtentam) declaravit Pont. quòd sua taciturnitas non approbet tales usus, qui non satis rationabiliter adversus SS. Canones inducuntur, *multa, inquit, per patientiam tolerantur, quæ cum in iudicium deducta fuerint, exigente Iustitiâ tolerari non debent. c. cum jam dudum. 18. ubi gl. in v. patientiam. De præb.* Demùm neque illud argumentum aliquid evincit, quòd S. Pontif. per privilegium concedat licentiam testandi Clericis ad profanas causas, quæ testatio si irrationalis esset, non rectè per Pontificem concederetur. Multa namque in uno vel altero particulari casu rationabiliter conceduntur, quæ tamen universaliter concedi *rationabiliter* non possent, veluti si inter consanguineos in 2. vel 3. gradu ad Matrimonium, aut cum luscis, illegitimis, vel alio modo irregularibus ad SS. Ordines dispenseretur. Unde illa etiam consuetudo præ cæteris tolerari potest, si Clerici antequam testentur, saltem licentiam Episcopi requirere debeant, ex cujus prudentia præsumitur necessitatibus communibus pauperum & Ecclesiarum satis provisum iri. Ita ut non aliter

aliter

aliter concedat testandi facultatem, quam si viderit indemnitati Ecclesiæ satis consultum, eique aliqua saltem portio in tali testamento relinquatur. Videatur etiam pro hac nostra sententia Paul. Laym. *in Theol. mor. lib. 4. tr. 2. c. 3. num. 7.*

Addo tamen finaliter, antequam hæc consuetudo autoritate superiorum declaretur invalida, posse heredes Clericorum in foro interno excusari ab autoritate extrinseca magni nominis Doctorum, qui hanc consuetudinem validam pronunciant.

Postremò dum de bonis Clericorum agimus non est omittendum singulare illud privilegium Clericorum, quòd propter debita incarcerari vel excommunicari nequeant, sed si de facto non habeant, unde solvant, satis est, quod caveant & promittant de solvendo, ubi ad pinguiorem fortunam devenerint, gaudèntque beneficio *competentia*, ut usque ad *sacrum & peram* executio contra eos fieri non possit, sed competat congruæ sustentationis deductio, *tex. & Interpp. inc. Odoardus. 3. de solut.* Cui Privilegio, utpote toti Ordini Clericali concessio, ne quis in opprobrium ejus mendicare cogatur, Clericus renunciare non potest. *arg. c. si diligenti, de foro comp. Hen. Zoes. ad tit. Decret. de solut. n. 8. Adversus autem Riccius in praxi c. Odoardus. decis. 268. & seq.* quod Clericus negans debitum, & de eo per sententiam condemnatus, nec antea illud agnoscens, vel qui dolo & sub spe d. c. Odo.

DE BONIS PAROCHORUM. 598

Odoardus. debita & æs alienum contraxerit, non gaudeat prædicto privilegio, quod videtur admittendum saltem quoad illa media compulsoaria, ut Clericus in tali casu contra incarcerationem vel censuram excipere non possit, quòd verò etiam propter eam omnibus bonis exui possit, non est satis in Jure Canonico expressum, neque propter reverentiam Ordinis Clericalis facile inducendum, cum factum & delictum cuique suum, non alteri, minus Ecclesie seu Ecclesiastico honori nocere de-

beat, *L. factum. 155 ff de R. l. c. de-
lictum. eod. tit. in 6.*

MAN. PAROCH.

PP

PARS